№ 125 ՇՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆԻՍԻ 10 1908 ՇՐԵՔՇԱԲԹԻ ՅՈՒՆԻՍԻ 10 № 125

ԵՐԵՍՈՒՆՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելէֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւնները ընդունվում է ամեն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ
Տելէֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ
(36-րդ ՏԱՐԻ)
ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ
Հասցէն՝
ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ».
TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

ՅՈՒՆԻՍԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՅ ՎԵՐՋԸ 6 ՌՈՒԲԼԻ
Ամսական ՄԷԿ րուբլի
Ամերիկա տարեկան . 6 դոլլար
Եւրոպա » . . 30 ֆրանկ
Պարսկաստան » . 10 րուբլի
Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել . . . . 40 կոպ.

Լ. Լեալէֆի լաբօրատօրիայի Օրլէանի քաղաքում (Ֆրանսիա)
Եօդիրին բժշկապետ Դեշանի
(Iodhyrine du d-r Decshamp)
ՇԱՏ ԸՆԴՈՒՆՎԱԾ ՄԻՋՈՑ
ՉԱՂԱՆԱԼՈՒ ԴԷՄ
որ խորհուրդ են տալիս բժիշկները, փառաւոր հետևանքներով։ Բժշկապետ Դեշանի Եօդէրինը նշանաւոր միջոց է համարվում չաղութեան դէմ. Նրա աջող ներգործութիւնը նկատվում է հէնց բժշկութեան սկզբում։
Բժշկապետ Դէշանի Եօդերինը բոլորովին անվնաս է օրգանիզմի համար։
Հեռացնում է չաղութիւնը աստիճանաբար շատ կարճ ժամանակամիջոցում։
Արկղիկի գինը, որ պարունակում է 60 դեղհատներ, արժէ 4 ր. 25 կոպ.։
Ծախվում է բոլոր դեղատներում և դեղատնային խանութներում։
Ընդհանուր ներկայացուցչութիւնը Ռուսաստանում
Торговый домъ ЛЮКСЕМБУРГЪ и К-о. Варшава, Журавья, 40.
(10, 17, 24, 29) ա. 4—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ
ԲԱՆԿԸ
սրանով յայտարարում է ի գիտութիւն Բանկի պ. պ. փոխառուների, որ ֆինանսների պ. Մինիստրը հաստատել է հետևեալ կանոնները գրաւ դրված կալուածքների վճարումների պայմանաժամը երկարեցնելու կարգի վերաբերմամբ։
ՊԱՐՏՔԻ ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄԻ ԵՐԿԱՐԵՑՆԵԼԸ,
առանց մեծացնելու նրա գումարը, կարող է թոյլատրվել Բանկի պայմանաժամային վճարումների չափը պակասեցնելու նպատակով, սկզբնական փոխառութիւն տալու ժամանակից ոչ պակաս հինգ տարի անցնելուց յետոյ, այնպէս որ կալուածքի վրա մնացած պարտքը, լիակատար հարիւր րուբլիներ դարձնելուց յետոյ, որի պատճառով փոխառուներից հարկաւոր դէպքերում պահանջվում է առձեռն դրամով վճարումներ կատարել ըստ հաշւի,—գրվում է կալուածքների վրա որպէս փոխառութիւն նոր պայմանաժամով, որի մասին մակագրվում է փոխառուի գրաւական-պարտագրի վրա. իսկ կալուածքի վրա գրված արգելքը մնում է իր նախկին ուժի մէջ։ Փոխառութեան պայմանաժամը մնում է իր նախկին ուժի մէջ։ Փոխառութեան պայմանաժամը երկարեցնելու մասին հաղորդվում է պատշաճաւոր աւագ նօտարին համապատասխան մակագրութիւն անելու համար։ Վճարումների պայմանաժամը երկարեցնելու համար չէ պահանջվում նոր գրաւական վկայական ներկայացնել։
(և. հ.) ա. 2—1

Բագուի հայոց «Մեսրոպեան» տղայոց դպրոցի համար
ՀԱՐԿԱՒՈՐ ԵՆ
ՄԻ ԱՒԱԳ-ՈՒՍՈՒՑԻՉ և
ՌՈՒՍԱՑ ԼԵԶՈՒԻ ՄԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ
Աւագութեան թեկնածուն բարձրագոյն կրթութիւն ստացած անձն պիտի լինի, իսկ ռուսերէնի ուսուցիչը ուսուցչական ինստիտուտ աւարտած և փորձառու։ Աւագն ունենալու է շաբաթական 12—14 դաս, իսկ ռուսերէնի ուսուցիչը 20—24 դաս. դասագինը 60 ր. է, իսկ աւագութեան վարձատրութիւնը 800 ր.։
Աւագութեան թեկնածուները մինչև յունիսի 15 ը թող դիմեն Հոգաբարձութեան, յայտնելով թէ ինչ առարկայից դասեր կը ցանկանան աւանդել։ Ցանկալի է, որ աւագը հայերէնագիտութեան դասեր ունենայ։ Ազատ են նաև բնագիտութեան և աշխարհագրութեան 16 դասերը։
Հասցէն՝ Баку, Попечительству бакинскихъ армянскихъ церковно-приходскихъ школъ (Гимназическая ул., д. арм. чел. о-ва).
ա. 3—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ
Երեքշաբթի, յունիսի 10-ին
Ժողովարանի ամառային շինութեան մէջ
տեղի կունենայ
ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ
և ՍԻՄՖՈՆԻԱԿԱՆ ԿՈՆՑԵՐՏ
Բ. Մ. Սոկոլովսկի-Զիգլերինկու։
Հիւրերը, պ. պ. անդամների երաշխաւորութեամբ, մուտքի համար վճարում են 1 րուբլի։
Սկիզբն է երեկոյեան 9 ժամին
ա. 1—1

Չորեքշաբթի, յուն. 11-ին, առ. 11 ժամին,
ԳԱՅԻԱՆԵԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ
կայանալու է
Կովկասի հայոց դպրոցների ուսուցիչների և վարժուհիների միութեան
կենտրոնական ընդհանուր ժողովի
շարունակութիւնը
Օրակարգի խնդիրներն են. 1) կենտր. վարչութեան տեղեկագրի քննութիւնը և 2) լրացուցիչ ընտրութիւններ։
ա. 1—1

ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ

VII*)

Մենք յայտնեցինք անցեալ անգամ, որ, ամենայն հայոց կաթողիկոսի և Հոգաբարձու պ. Բուլոֆի ներկայացուցած իրար հակադիր ծրագիրներից, [illegible] ներկայացուցիչ ընդհանուր յանձնաժողովի մէջ։ [illegible]

I. Հայ-լուսաւորչական հոգևորականութեան ձեռքով [illegible]

Ծանօթութիւն Ա.—[illegible]

Ծանօթութիւն Բ.—Եկեղեցական-ծխական դպրոցներին կից, [illegible]

Ծանօթութիւն Գ.—Հայ-լուսաւորչական [illegible]

II. Հայ-լուսաւորչական հոգևորականութեան ձեռքով [illegible]

III. Դասատուութիւնը եկեղեցական-ծխական ուսումնարաններում կատարվում է համաձայն 1874 թ. յուլիսի 19-ի կանոնների, բայց այնպէս, որ դասատուութեան ուսումնական պլանը և պրօգրամները սահմանվում են հայ-լուսաւորչական հոգևորական իշխանութեան ձեռքով, և միայն այն մասը, որ վերաբերում է ռուսաց լեզուի, Ռուսաստանի պատմութեան և աշխարհագրութեան դասատուութեան, սահմանվում է նախապէս համաձայնութիւն կայացնելով ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան վարչութեան հետ։

IV. Դասագրքերի և դասարանական առարկաների ընտրութիւնը կատարում է հայ-լուսաւորչական հոգևորականութիւնը, սակայն ռուսաց լեզուի, Ռուսաստանի պատմութեան և աշխարհագրութեան դասագրքերը և ձեռնարկները պէտք է գործածվեն ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնից կամ ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուից հաւանութիւն գըտածների թւից։

V. Եկեղեցական-ծխական ուսումնարանների ուսուցչական մարմինը նշանակվում է այն անձանց թւից, որոնք ունեն համապատասխան կրթական ցենզ կամ իրանց ուսումն աւարտել են հայոց հոգևոր սեմինարիաներում և կամ էջմիածնի ճեմարանում։

Ծանօթութիւն Ա.—Հայ-լուսաւորչական ուսումնարանների մէջ ուսուցիչները պէտք է լինեն ռուսահպատակներ և օժտված լինեն հարկաւոր բարոյական յատկութիւններով։ Օտարահպատակներին կարելի է թոյլատրել ուսուցչական գործունէութիւնը միայն ամեն անգամ Նորին Մեծութեան Կովկասի Փոխարքայի թոյլտուութեամբ։

Ծանօթութիւն Բ.—Գիւղական տեղերում ուսուցչական մարմինը առաջին դասարանի առաջին երկու բաժանմունքների համար կարող է լրացվել այն անձանց կազմից, որոնք իրանց ուսումն աւարտել են երրորդ լրացուցիչ դասարանում։

VI. Հսկողութիւնը դպրոցական գործի վրա հոգևոր իշխանութիւնը յանձնում է թեմական և յաջորդային տեսուչներին, իսկ առանձին դպրոցների տնտեսական գործերի մերձաւոր կառավարութիւնը յանձնըվում է ծխական հոգաբարձութիւններին։

VII. Եկեղեցական-ծխական ուսումնարանների մէջ հսկողութիւնը ռուսաց լեզուի, Ռուսաստանի պատմութեան և աշխարհագրութեան դասատուութեան վրա, համաձայն 1874 թ. յուլիսի 19-ի կանոնների, ուսումնարանական վարչութեան պարտականութիւնն է։

Ծանօթութիւն.—Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան ժողովրդական դպրոցների տեսուչներին իրաւունք չէ տրվում միջամտել ուսումնարանի տնտեսական մասին կամ կօնտրոլի ենթարկել նրան։

VIII. Եկեղեցական ծխական ուսումնարանները բացվում են հոգևոր իշխանութեան թոյլտուութեամբ, որը պարտաւոր է հաղորդել ամեն մի ուսումնարանի բացման և փակման մասին Նորին Մեծութեան Կովկասի Փոխարքային, ինչպէս և հարկաւոր տեղեկութիւնները վիճակագրական հաշիւների և երկրի կրթական վիճակի մասին։

IX. Այժմ գոյութիւն ունեցող հայ-լուսաւորչական ուսումնարանների մէջ կազմակերպութեան սահմանումը, համաձայն ներկայ կանոնադրութեան համապատասխան յօդուածների, կատարվում է յաջորդաբար, երեք տարվայ ընթացքում նրա գործադրութեան օրից սկսած։

Ինչպէս հաղորդեցինք, այս ծրագրի քննութիւնը սկսվեց յանձնաժողովում նաև կաթողիկոսական ներկայացուցիչների մասնակցութեամբ, բայց, դժբաղդաբար, նա ամբողջովին չանցաւ յանձնաժողովի մէջ։ Յամենայն դէպս, այս ծրագիրը բաւական փոփոխութիւններ և մեղմացումներ մտցրեց պ. Բուլօֆի ծրագրի մէջ։

Յաջորդ անգամ առաջ կը բերենք այն ծրագիրը, որ վերջնականապէս խմբագրել և ընդունել է դպրոցական յանձնաժողովը։

Հ. Ա.

*) Տես «Մշակ» № 122.

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բերլին, 7 յունիսի

«Köln. zeit.»-ին հաղորդում են Բերլինից, որ այն տեղեկութիւնները, իբր մեծ պետութիւններին արդէն հաղորդված է անգլօ-ռուսական համաձայնութեան մասին, իրականութեանը չէ համապատասխանում, ուստի և վաղաժամ է խօսել մնացած բոլոր պետութիւնների մասին. սակայն ընդհանուր առմամբ կարծում են, որ անգլօ-ռուսական համաձայնութեամբ երաշխաւորութիւն կը լինի, որ եւրօպական կօնցերտը մակեդօնական հարցին խաղաղ լուծում կը տայ անշուշտ։ («Հ. Գ.»)

Լօնդօն, 7 յունիսի

»Times»-ին հեռագրում են Թէհրանից, որ շահը դեռ պատասխան չէ տուել մէջլիսի յուշագրին։

Շահի բանակը շարունակ ամրութիւններ է ստանում առանձին տեղերից։ Շահը տրամադիր չէ գործը հաշտութեամբ վերջացնելու և անկասկած վճռել է վերականգնել աբսօլիւտիզմը։ Թէհրանի վաճառականները կողմնակից են գործադուլը շարունակելու։ («Հ. Գ.»)

Բերլին, 7 յունիսի

Դէօյտշէ-Օրիէնտ-Բանկը Թէհրանում բացվելու է օգոստոսի 18-ին։ Բանկի դրամագլուխն է 5 միլիոն մարկ, որից 2 միլիոնը տուել են պարսիկները։

Վօլինսկի եպիսկոպոս գերապատիւ Անտօնիին առաջարկված է ստանձնել Վրաստանի էկզարխի պաշտօնը։ («П. К.»)

Գիւրջեան (Շամախու գաւ.), 5 յունիսի

Թըչան [illegible]

ման մասին արդէն հաղորդեցի ձեզ։ Երկրորդ անգամ գնացի դէպքի վայրը, որ տեղիցս 15 վերստ հեռու է գտնըվում, և իմ աչքին պարզվեց հետևեալ տեսարանը։

Թրչանը, որ բաղկացած է 340 տընից, բոլորովին գետինն է մտել. կուլ են գնացել ոչ թէ միայն տները, այլ և շրջակայքի բոլոր պտղատու այգիներն ու արտերը։ Այժմս փուլ եկած հողի տարածութիւնը երկու վերստից աւելի լայնութիւն ունի և երեք վերստ երկարութիւն։ Դեռ չեն դադարել ստորերկրեայ ցնցումները, և հողը շարունակում է մինչև անգամ դէպքի վայրից բաւական հեռուները ճեղքվել ու ցած իջնել։ Լսվում են ստորերկրեայ խուլ որոտումներ։ Փլված տները, ահագին ծառերն ու հողը՝ սարսափելի կերպով իրար խառնված՝ ցած են իջել մինչև 50 սաժէն խորութեամբ։ Կործանված վայրի հիւսիսային կողմը 200 քառ. սաժէն տարածութեամբ մի հողամաս՝ 90 սաժէն խորութեամբ ցած է իջել իր սովորական մակարդակից։ Հարևան Զարգեարան հայ գիւղին ևս վտանգ է սպառնում, որովհետև այդ գիւղը գտնվում է Թրչանից երկու վերստ հեռու և նոյն փլված շերտերի ուղղութեամբ։ Կործանված գիւղի գերեզմանատունը ցած իջնելիս՝ այնպէս է տակն ու վրա եղել, որ թէ նոր և թէ հին մեռելները հողի երեսին կիսաբաց թափված են, և գարշելի հոտ է փչում։ Զարմանալի է, որ իշխանութիւնը շուտափոյթ միջոցներ ձեռք չէ առնում, մանաւանդ որ գաւառս կարող է վարակիչ հիւանդութիւններով բռնվել, շնորհիւ բացված գերեզմաններից արձակված գարշահոտութեան։ Գաւառապետը եկել ու գնացել է, բայց չը գիտենք ինչ կարգադրութիւն է արել։ Թրչանցիները մեծ կարօտութեան մէջ են այժմ և եթէ մինչև յունիսի 10-ը ոչ մի նիւթական օգնութիւն չը հասցնեն, այդ խեղճ գիւղացիները սովամահ կը լինեն։ Թրչանցիների մեծամասնութիւնն առ այժմ ապրում է Զարգեարան, Մաչախի և Փիր-Աբդուլ-Կասում գիւղերում։ Չը նայելով որ հրաբխային ոչ մի նշան չէ երևում, բայց և այնպէս սարսափելի խուլ ստորերկրեայ թնդիւններն ու ընդհանուր տեսարանը մարդուս երկիւղ են պատճառում։

Առաքել ք. Փիրվերդեանց

Թաւրիզ, 7 յունիսի

Երէկ Ուրմիայից տեղս եկաւ մի պատգամաւորութիւն՝ բաղկացած մէկ հոգատիրոջից, երկու մուշտէիդներից և մէկ հայ բժշկից, Թէհրանի կառավարութեան հետ յարաբերութեանց մէջ մտնելու նպատակով։ Եկւորների ասելով, քիւրդերը մայիսի 30-ին յարձակվել են Ուրմիայից 25 վերստ հեռաւորութեամբ գտնվող երեք գիւղերի վրա, որոնց բնակիչները սիրիացիներ և հայեր են. տեղի է ունեցել կոտորած, որի ժամանակ քիւրդերը չեն խնայել անգամ կանանց և երեխաներին։

Ներկայացրած բողոքին Թահիր փաշան պատասխանեց, որ Բ. Դուռը մարդասիրութեան զգացմունքից դրդված պատրաստ է Ուրմիա մտցնել չորս բատալիօն զօրք և կարգ ու կանոնը վերահաստատել։ Ռուսաց և անգլիական հիւպատոսների պահանջով, քննութեան համար դէպքի տեղը մեկնեց մի մասնաժողով։

Ամեն կողմից Ուրմիա են շտապում փախստականներ։ («Հ. Գ.»)

Րաշտ, 8 յունիսի

Ռուսաց գեներալ-հիւպատոսը մեկնեց Ենզէլի նաւահանգստի գործադուլ մակոյկավարներին՝ դադարեցնել գործադուլը, որ մեծ վնաս է պատճառում ռուսաց նաւագնաց և առևտրական ընկերութիւններին։ Բեռնող մակոյկավարները աշխատանքները վերսկսեցին։ («Հ. Գ.»)

Լենքորանում չափազանց յուզիչ լուրեր են ստացվում Պարսկաստանից։ Յունիսի 2-ին Արդաբիլից և Թաւրիզի

այստեղ եկող պարսիկ սուրհանդակները հաղորդեցին տեղումս ապրող պարսկահպատակներին, որ նրանց ընտանիքները սաստիկ վտանգաւոր կացութեան մէջ են գտնվում, որովհետև Նախիջևան հասել է իր ծայրայեղ գագաթնակէտին. շատերը թողնում են իրանց ինչքն ու գոյքը և ընտանիքներով փախչում լեռները։

Եկող հայերը հաստատում են այդ լուրերը և աւելացնում դրա վրա, որ պարսից քաղաքների քրիստոնեայ ազգաբնակութիւնը ապաստանել է եւրոպական հիւպատոսարաններում։

(„Б.“)

—

Կ. Պոլիս, 7 յունիսի

Պէրայում լոյս տեսնող լրագիրները տպագրել են մեծ վէզիրի այն ընդարձակ հաղորդագրութիւնը, որ պաշտպանում է Սամոսի իշխան Կոպասիսին նրա վրա բարդված մեղադրանքներից, իբր նա խախտել է կղզու արտօնութիւնները և աշխատել է նրանց սահմանափակել։

Հաղորդագրութիւնը յենվում է սամոսական պաշտօնական լրագրի տեղեկութիւնների վրա։ («Հ. Գ.»)

—

Ֆրանսիական հանրապետութեան նախագահ Ֆալիէրը սպասվում է Բեվելում յուլիսի 14-ին։

(«Кс.»)

—

Կ. Պոլիս, 6 յունիսի

Բ. Դրան յաջորդական պահանջների պատճառով, յունաց կառավարութիւնը համաձայնեց Սամոսից յետ կանչել հիւպատոս Զուլումիսին։ («Հ. Գ.»)

—

Սոֆիա, 6 յունիսի

Յունիսի 15-ին գումարվելու է ազգային ժողովը կարճատև արտակարգ նստաշրջանի համար։ («Հ. Գ.»)

—

Կ. Պոլիս, 7 յունիսի

Ինչպէս յայտնի է, մի քանի օր առաջ հրաման արձակվեց դադարեցնել թիւրքական էսկադրայի նաւերի աշխատանքները, որ ուղարկվելու էին Արշիպելագոս և Եգէյեան ծովը։ Այժմ պարզվել է, որ այդ հրամանը հետևանք է դրամ չը ստանալուն. ծովային վարչութիւնը յատկացված 200,000 ֆունտից ստացել է ընդամենը 35,000 ֆ.։ Աղբիւրներ են որոնվում պակասորդ դրամը ձեռք բերելու։ Աշխատանքները հաւանօրէն կը վերսկսվեն մօտիկ ապագայում։ Էսկադրան բաղկացած կը լինի երեք մեծ և երկու փոքրիկ յածանաւերից, վեց հակա-ականանաւերից և երկու ճանապարհորդական նաւերից՝ ծովապետ Սէլիմ-փաշայի հրամանատարութեամբ։ («Հ. Գ.»)

—

Հռոմ, 7 յունիսի

Պատգամաւորների պալատ։ Դ'ալլի հարցապնդման—մտադիր է, արդեօք, Իտալիան կիրարկել Մարօկկոյի ներքին գործերում միջամտելու սկզբունքը, եթէ սնգամ Մուլէյ-Հաֆիզը գրաւէ նաւահանգստային քաղաքներից մէկն ու մէկը,—արտաքին գործերի մինիստրութեան ստատս-սեկրետարի օգնական Պօմպիլիին յայտնեց, որ Իտալիան Մարօկկոյում անձնական պլաններ կամ առանձին շահերի հետամուտ չէ և բաւականանում է իր պարտականութիւնները, իբրև Ալժէզիրասի կօնֆերէնցիայի արձանագրութիւնները ստորագրող պետութիւն, կատարելով։ («Հ. Գ.»)

—

Պարմա, 7 յունիսի

Գիւղատնտեսական բանւորների գործադուլի հետ կապակից՝ բանւորական կամերան յայտարարեց ընդհանուր գործադուլ։ Բռաւօտեան աշխատանքները դադար առան արդիւնաբերական հաստատութիւններում։ Հեծեալազօրի խմբերը շրջում են քաղաքի գլխաւոր փողոցներով։ Գործատէրերը ջանացին կրպակները փակել տալ։ Որովհետև նրանք դիմեցին բռնութեան, մի քանի մարդ ձերբակալվեցին։ Արդէն ուշ ընդհարում տ[ե]ղի ունեցաւ գործատէրերի, որոնք սկսեցին տների պատուհանները ջարդել, և ոստիկանութեան ու զօրքերի միջև, որի ժամանակ վիրաւորվեցին երկու ունտէր-օֆիցէրներ։ Զօրքերը կրակ բացին։ Երեկոյեան հանգստութիւնը վերականգնվեց։

(«Հ. Գ.»)

Կ. Պոլիս, 6 յունիսի

Ռուսաց էսկադրան, բաղկացած չորս զրահանաւերից և ինն ականանաւերից, հասել է Սամոսն։ («Հ. Գ.»)

—

Փարիզ, 6 յունիսի

Պատգամաւորների պալատը 343 ձայնով ընդդէմ 125-ի ընդունեց կառավարութիւնից հաւանութիւն գտած Ժիրմեկան գործերին անցնելու բանաձևը, որով հաւատ է արտայայտվում, թէ Ֆրանսիայի իրաւունքները և արժանապատւութիւնը Մարօկկոյում կը պաշտպանվեն առանց Մարօկկոյի ներքին գործերում միջամտելու և Ալժէզիրասի արձանագրութիւնների համաձայն։ («Հ. Գ.»)

—

Փարիզ, 6 յունիսի

Փոխ-ծովակալ Բօնդ-դէ-լա-Պէրէյրը նշանակված է Բալտիկ ծովը մեկնող նաւերի գլխաւոր հրամանատար։

(«Հ. Գ.»)

—

Վիէննա, 7 յունիսի

Պրագայի գերմանական համալսարանի ունկնդիրները որոշեցին դադարեցնել գործադուլը, որ յայտարարված էր պրօֆէսօր Վարմունդի գործի առիթով, և դիմել պարապմունքներին։ Միւս բարձր կրթական հաստատութիւնները նոյնօրինակ վճիռ են կայացնելու երկուշաբթի օրը։ («Հ. Գ.»)

—

Վաշինգտոն, 7 յունիսի

Բուզվէլտը եռանդով ողջունում է Միացեալ-Նահանգներին Տաֆտի թեկնածութիւնը նախագահի պաշտօնի համար դնելու առիթով և ընդգծում է նրա աչքի ընկնող յատկութիւնները։

(«Հ. Գ.»)

—

Չիկագօ, 7 յունիսի

Հանրապետական կուսակցութեան կօնվէնտը Միացեալ-Նահանգների փոխ-նախագահի պաշտօնի համար իբրև թեկնածու ընտրեց Ջէմս Ջէրմանին։

(«Հ. Գ.»)

—

Վլադիմիր, 7 յունիսի

Ժողովրդի ահագին բազմութեան ներկայութեամբ Վրաստանի էկզարխի մարմինը կայարանից տեղափոխվեց տաճար։ Դագաղի ետևից գնում էին վարչութեան հաստատութիւնների ներկայացուցիչները, ուսանողութիւնը։ Ճանապարհին երկշարք կանգնեցված էին զօրքեր։ («Հ. Գ.»)

—

Շէլվի (Օհայօի նահ.), 7 յունիսի

Գիշերս հրդեհը ոչնչացրեց պողպատէ խողովակների գործարանը։ Գործարանի արժէքը 2 միլիօն դօլլարից բարձր է։ («Հ. Գ.»)

—

Կ. Պոլիս, 20 մայիսի

Դեսպանութիւնների մէջ ստացված Վանի հիւպատոսների նամակները ծանուցանում են, որ դրութիւնը երկիւղալի է քրիստոնեայ ազգաբնակութիւնների և հէնց իրանց համար։ Ֆրանսիայի, Ռուսաստանի և Անգլիայի դեսպանները առաջադրութիւններ արին Բ. Դրանը և եռանդուն կերպով պահանջեցին, որ ծայրայեղ միջոցներ ձեռք առնվեն։ («Pro Arm.»)

—

Կ. Պոլիս, 22 մայիսի

Վանի իշխանութիւնները, յենված բազմաթիւ զօրքերի վրա, պաշարեցին հայկական լթաղը, խոստանալով խնայել նրանց, եթէ կը համաձայնվեն թողնել, որ խուզարկութիւն կատարեն առանց դիմադրութեան։ Բնակիչները տուեցին իրանց համաձայնութիւնը, և իշխանութիւնները բռնեցին տասներկու փէդայիների կամ յեղափոխականների և կայսերական ներումն յայտարարեցին այն մեղադրեալներին, որոնք մասնակից չէին եղել վերջին դէպքերին։ («Pro Arm.»)

—

Կ. Պոլիս, 15 մայիսի

Վանից ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, 18 հայ-յեղափոխականներ բռնվեցին և 46 հայեր կալանաւորվեցին որպէս մեղսակիցներ։ Կալանաւորեցին նոյնպէս բազմաթիւ զէնքեր և ռազմամթերքներ։

Վեց յեղափոխականներ, որոնք ապաստանվել էին մի տան մէջ, կատաղի դիմադրութիւն ցոյց տուին։ Նրանք սպանեցին մի զինւոր և վիրաւորեցին մէկ ուրիշին, և վերջի վերջոյ աջողվեց նրանց փախչել։ Զօրքերը շարունակում են իրանց խուզարկութիւնները։ («Pro Arm.»)

—

Կ. Պոլիս, 17 մայիսի

Վանից ստացված հիւպատոսական մի հեռագրի համաձայն, տնային խուզարկութիւնները հայերի մօտ շարունակվում են։ Գտել են բազմաթիւ հրացաններ, փամփուշտներ և դինամիտ. մինչև այժմ մօտ քառասուն հայեր են կալանաւորված. ցուցակագրված են մօտաւորապէս հազար կասկածված հայեր։ Ռուսաստանի և Անգլիայի հիւպատոսները միջամտեցին վալիի մօտ ընդհանուր ներումն շնորհելու մասին։

(«Pro Arm.»)

—

Բեռլին, 7 յունիսի

«Norddeutche All. Zeitung»-ը գրում է.

Քաղաքական դրութիւնը քննելու ժամանակ յաճախ առաջ է գալիս մի տեսակ անհանգստութիւն, որ արմատացած է ոչ այնքան ակնյայտ փաստերի մէջ, որքան ընդարձակ չափերով տարածված այն յուզալից տրամադրութեան մէջ՝ թէ մի գուցէ քաղաքական նոր կօմբինացիա կազմվի, որպիսին դժուարացնէ հերթական հարցերի խաղաղ լուծումը։ Սխալ կը լինէր ժխտել, թէ կարող են դիպլօմատիական դժուարին բացատրութիւններ առաջ գալ, բայց չը պէտք է մոռանալ, որ հնարաւոր վտանգների երկիւղոտ և չափազանցրած պատկերացումը չէ նպաստում գործնական և ողջամիտ վճիռների համար հող պատրաստելուն։

Ընդհանուր ակնկալութիւնների ժամանակները աւելի բարեյաջող են ամենաանհեթեթ լուրեր տարածելու համար։ Մենք վաղուց ենք սովորել, որ տաքարիւն ժուրնալիստները Գերմանիային համարում են ռուսճապօնական պատերազմի մեղապատճառը. ամեն անգամ, երբ խօսվում է Մերձաւոր Արևելքի մասին, մենք շարունակ լսում ենք, որ Կ. Պոլսում Գերմանիան տալիս է այնպիսի խորհուրդներ, որոնք նպատակ ունեն Թիւրքիայում ռազմական տրամադրութիւն առաջ բերել։

Սրանից հեռու չեն այն յամառ խօսակցութիւնները՝ թէ Պարսկաստանի անիշխանութիւնը պէտք է վերագրել Գերմանիային, որ Գերմանիան ունտէր-օֆիցէրներ է ուղարկել Աւղանստան, իբրև ինստրուկտօրներ, որ Գերմանիան ձգտում է բարելաւել իր դրութիւնը՝ գրգռելով մահմեդական աշխարհը Եւրոպայի դէմ, որ նա միջամտում է ռուսական Լեհաստանի գործերում և այլն։

Այս բոլորը սխալ են, որոնց ապացուցելու համար ոչ մի փաստ չէ կարելի բերել։ Դժբաղդաբար, մենք նկատում ենք, որ գերմանական քաղաքականութեան դէմ ուղղված ինտրիգաները պաշտպանութիւն են գտնում հէնց Գերմանիայում։ Այժմ, երբ Մերձաւոր Արևելքի հարցերը առանձին նշանակութիւն են ձեռք բերում, պէտք է բաւականաչափ թեթևամիտ լինել այնպիսի անհիմն լուր տարածելու, որ իբր Թիւրքիայի դեսպան ֆօն-Բիբէրշտէյնին յետ են կանչում։ Եւս առաւել այլանդակ բան հանդիսանում է այն հանգամանքը, որ կայսրի խօսքերը, որ նա ասել է մի խումբ օֆիցէրների շրջանում, մամուլում երևում են բոլորովին յեղաշրջված և կամայական ձևով։ Այդ կերպ տարածված լուրը հիմնվում է այն խօսքերի վրա, որ ասել է կայսրը Դեօբէրիցում, մայիսի 16-ին։ Այդ խօսքերը վերաբերում էին ծառայական զինւորական հարցերին և չէին շօշափում քաղաքական մօմենտը. նրանց մէջ խօսք չը կար նաև մեկուսացման և շրջման մասին. ճշմարիտ է միայն այն, որ կայսրը համոզմունք յայտնեց, որ զօրքը, հաւատարիմ Ֆրիդրիխ Մեծի պատուիրաններին, իր կոչման բարձրութեան վրա կանգնած կը մնայ։ Անկասկած մեզանից ոչ ոք իր աչքերը չի փակի հնարաւոր վտանգների առաջ. մեր զինւորները իրանց գլխարկների վրա չեն կրում հինաւուրց կայսերական զօրքի «Da pacem, Domine, in diebus, nostris» դէվիզը։ Մեր ոյժերի գիտակցութիւնը մեզ կը տայ հաւատ և հանգստութիւն, որոնք միայն Մեծ Ֆրիդրիխին և գերման ժողովրդին են արժանի։

(«Հ. Գ.»)

—

Թէհրանից ուղարկել են «Каспій» լրագրին հետևեալ թղթակցութիւնը.

Լուրեր են պտտում, որ Զիլ-էս-Սուլթանը տեղեկութիւն ստանալով շահի կարգադրութեամբ իր որդու Ջալալ-էդ-Դօվլէի կալանաւորութեան մասին, հաւաքելով Կաշկան թափառաշրջիկ ցեղը և զինելով նրանց արագաձիգ հրացաններով ու ռազմամթերքներով, պատրաստված է Թէհրան գնալու համար։

Շիրազի ազգաբնակութիւնը Թէհրանի Դունուլ (հարաւի միութիւն) անջումանի միջոցով հեռագիր է ուղարկել մէջլիսին, որտեղ ասում է, որ Կաշկան թափառաշրջիկ ցեղը (նրանք թւով 30 հազար զինակիր ձիաւորներ են) և Ֆարսի շրջանի ամբողջ ազգաբնակութիւնը պատրաստ են մայրաքաղաքի վրա գնալու՝ սահմանադրութիւնը և ժողովրդի իրաւունքները պաշտպանելու համար։

Թէհրանի անցքերի մասին տեղեկութիւններ ստանալով՝ Րաշտում, Ղազվինում, Զենջանում և Թաւրիզում, ինչպէս հաղորդում են, գործադուլ են արել բոլոր արհեստաւորները. շուկաներն ու խանութները իսկոյն փակվել են։

Ջալալ-էդ-Դօվլէն և սարդար Մանսուրը, որոնք կալանաւորվել էին շահի հրամանով, մայիսի 27-ին լեռնային ճանապարհներով, ծածուկ, որպէսզի ժողովուրդը չիմանայ ու խլի նրանց, աքսոր են ուղարկվել առաջինը՝ Մազանդարան, իսկ միւսները՝ Խորասան։ Ասում են, որ շահը պարտաւորեցրել է նրանց չը հեռանալ Պարսկաստանի սահմաններից։ Մէջլիսը եռանդուն կերպով պահանջում է վերադարձնել նրանց իբրև ապօրէն կերպով կալանաւորվածներ ու աքսորվածներ։

Ինչպէս հաղորդում են, ժողովրդական ճառախօսները, սահմանադրութեան լիդերները և անջումանների ներկայացուցիչները դիմել են գերմանական միսսիային, խնդրելով նրա հովանաւորութիւնը և միջամտութիւնը ըէակցիայի դէմ, որը ձգտում է յեղաշրջում կատարել և Թէհրանի մէջ պատերազմական դրութիւն ու դիկտատուրա մտցնել։

Լուր է պտտում, որ Թէհրանի ամենաազդեցիկ մուշտէիդները և հոգևորականութիւնը հեռագրել են Նաջաֆի հոգևորականութեանը, որ շահը խախտել է իր տուած երդումը և գործում է հակառակ Իսլամի, որի շնորհիւ ժողովուրդը չէ կարողանում հանգստութիւն և ապահովութիւն վայելել։ Այդ պատճառով խնդրում են յայտնել իրանց վերջնական կարծիքը, շարիաթի հիման վրա, երդմնազանցութեան հարցի մասին։

Անջումանցիները ուզում էին բաց անել և հրատարակել այն բոլոր հեռագիրները, որոնք ստացված են գաւառներից և պահանջում են գահընկէց անել շահին, սակայն մէջլիսը վճռական կերպով արգելք է հանդիսացել պատճառաբանելով, որ այդ քայլը արիւնհեղութեան առիթ կարող է դառնալ»։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

—

Յունիսի 8-ին, ցերեկվայ ժամը 11-ին, Զուբալովի ժողովրդական տան դահլիճում տեղի ունեցաւ ժողովրդական համալսարանների Թիֆլիսի ընկերութեան տարեկան ընդհանուր ժողովը։ Դահլիճը ծայրէ ի ծայր լի էր անդամներով, որոնց ստուար մասը գրվել էին հէնց այդ օրը։ Որքան ուրախալի էր տեսնել ներկայ եղողների այդչափ բազմամարդութիւն, նոյնքան արտասովոր էր այդ յանկարծակի ուշադրութիւնը, որը սակայն պարզվեց շատ շուտով, երբ հանդէս եկաւ ընտրութիւնների հարցը։

Վարչութեան նախագահ Ա. Քալանթար կարդալով ժողովի օրակարգը,—որ պէտք է 1) քննել ու հաստատել 1907 թւի հաշիւը, 2) առաջիկայ տարվայ նախահաշիւը վաւերացնել և 3) վարչութեան լրացուցիչ անդամների ու վերստուգիչ յանձնաժողովի անդամների ընտրութիւն կատարել,—առաջարկում է ընտրել ընդհանուր ժողովը վարելու համար նախագահ և քարտուղար։

Ընտրվում է նախագահ՝ քաղաքագլուխ Չերքեզով և քարտուղար՝ Բօգդիվիչ։

Նախքան հաշիւը կարդալը, ժողովականներից ոմանք հարց են զարթեցնում կանօնադրութեան մի քանի կէտերը փոխելու մասին. որոշվում է ժողովի վերջում ընտրել այդ նպատակով յատուկ նախապատրաստական մասնաժողով, որը վարչութեան հետ միասին մշակի նոր կանօնադրութիւն և ներկայացնի յաջորդ ընդհանուր ժողովին։

Վարչութեան քարտուղարը կարդում է ընկերութեան առաջին գործունէութեան հաշւետւութիւնը, որից երևում է, որ վարչութիւնը ունեցել է 32 նիստեր, հրապարակական դասախօսութիւններ կազմակերպելու նպատակով բաց է արել տարվայ ընթացքում ռուսական, թուրքական, վրացական, հայկական օսերի և հրէական սեկցիաներ։

Դասախօսութիւններ եղել են 51, որից ռուսերէն՝ 17, վրացերէն՝ 10, հայերէն՝ 12, թուրքերէն՝ 9, օսերէն՝ 3։

Յաճախորդների ընդհանուր թիւը եղել է 18,685, որոնցից ռուսերէն լեկցիաների ունկնդիրներ՝ 7970, վրացերէնի՝ 4772, հայերէնի՝ 3008, թուրքերէնի՝ 2675 և օսերէնի՝ 310։

Երկու սեմեստրում ընդամենը կարդացել են դասախօսութիւններ՝ բնական գիտութիւններից՝ 14, պատմութիւնից՝ 11, գրականութիւնից՝ 9, բժշկականութիւնից և առողջապահութիւնից՝ 7, քաղաքատնտեսութիւնից՝ 3, ուրիշ հարցերից՝ 6։ Այնուամենայնիւ պատահական բնաւորութիւն են ունեցել այդ դասախօսութիւնները։ Առաջին երեք դասախօսութիւններից յետոյ բանւորական մասսան ջերմ հետաքրքրութիւն է սկսում ցոյց տալ դէպի այդ գործը։ Այդ տրամադրութիւնից վարչութիւնը վճռում է օգուտ քաղել և, բլանկներ կազմելով, արձանագրել, թէ ով ինչ առարկայ կը ցանկանար սովորել, որպէսզի ըստ այնմ էլ առանձին սիստեմատիկ դասընթացքներ կազմակերպի։ Սակայն այդ արձանագրութիւնները պարզեցին, որ ամենքն էլ ուզում են սովորել թւաբանութիւն, մայրենի լեզու, ռուսերէն լեզու, աշխարհագրութիւն, կամ թէ ուղղակի գրագիտութիւն։

Դրա հիման վրա վարչութիւնը վճռում է սիստեմատիկ դասընթացքների ու առանձին հրապարակական դասախօսութիւնների հետ միաժամանակ հնարաւոր եղածին չափ բաց անել տարրական գրագիտական դըպրոցներ և յանձնարարում է իր սեկցիաներին բաց անել այդպիսի դպրոցներ 16—14 տարեկան երկսեռ անձանց համար։

Այդ նպատակով Թիֆլիսում բացվում են մէկ վրացական դպրոց, երկու՝ հայկական, մէկ՝ հրէական, երկու՝ թուրքական, մէկը՝ օսերի և մէկը՝ ռուսական, որոնց մէջ առ 1-ն յունվարի 1908 թ. ուսանում էին. ռուսաց դպրոցում՝ 42 տղամարդ և 12 կին, վրացականում՝ 68 տղամարդ և 5 կին, թուրքականում՝ 80 տղամարդ, հրէականում՝ 50 երկսեռ, օսականում՝ 40 տղամարդ։

Հայկական գրագիտական 2 դպրոցները 2 ամիս գոյութիւն ունենալուց յետոյ փակվեցին և փոխարէնը բացվեց հայերէն լեզուով երեկոյեան սիստեմատիկ դասընթացներ։

Թիֆլիսի ժողովրդական համալսարանների դպրոցներում աշակերտներին աւանդել են՝ մայրենի լեզու, ռուսերէն լեզու, եւրոպական լեզուներ, թւաբանութիւն, բնագիտութիւն, աշխարհագրութիւն և պատմութիւն։ Ուսման վարձը աշակերտների համար նշանակված է եղել ամսական 30 կոպ., իսկ ուսուցիչների վարձ իւրաքանչիւր ժամվայ համար՝ 1 ռուբլի։

Դժբաղդաբար այդ դպրոցների աշակերտաշակերտուհիները ահագին թւով դասեր են բաց թողնում։ Ի հարկէ այդ երևոյթը բացատրվում է նրանով, որ սովորողները գործարանական բանւորներ են, արհեստաւորներ ու ծառայողներ, այսինքն գլխովին անապահով մարդիկ։

Այդպիսի նոր դպրոցներ բանալու համար դիմումներ են եղել քանիցս անգամ վրացական սեկցիայի կողմից, հացթուխների ու խմիչքների առևտուրով պարապող ծառայողների կողմից, բայց աջողութիւն չեն ունեցել։

Սիստեմատիկ երեկոյեան դասընթացները Թիֆլիսում առաջինը բաց է արել հայկական սեկցիան. նա տուել է մի շարք դասախօսութիւններ պատմական, բնագիտական, իրաւաբանական, գրականութեան, քաղաքատնտեսական, առողջապահական և այլ առարկաներից, որոնց ունկնդիրները մեծ մասամբ եղել են գործակատարներ ու Ներսիսեան դպրոցի աշակերտներ ու արհեստաւորներ։

Հայկական սեկցիայի կազմակերպած դասընթացների աջողութիւնը դրդեց վարչութեանը նոյնանման դասընթացներ կազմակերպել նաև միւս լեզուներով։

Միևնոյն ժամանակ վարչութիւնը մտադիր էր ժողովրդական դպրոցներում Ծրնընդեան տօներին մի շարք դասախօսութիւններ կազմակերպել, որը սակայն չիրագործվեց։

Բացի դրանից՝ փորձեր են արվել ժողովրդական համալսարանների և արտադպրոցական ընկերութեան գործունէութիւնները միացնելու, քանի որ երկուսն էլ զբաղված են սիստեմատիկ դասընթացներով։

Վարչութիւնը, ի միջի այլոց, կազմակերպել է հինգ համերգներ ամենամատչելի գներով (10—20 կոպ.), որին ներկայ են եղել 5000-ից աւելի բազմութիւն, գլխաւորապէս բանւորներ ու արհեստաւորներ։ Վերջին պարահանդէսը, որ տեղի ունեցաւ ներկայ 1908 թւի փետրվարի 21-ին, տուել է ընկերութեան 2350 ռուբլի մուտք։

Ընկերութիւնը տարվայ ընթացքում ստացել է մասնաւոր նուէրներ. քաղաքային ինքնավարութիւնից՝ տարեկան 300 ր., վրաց ազնւականութիւնից՝ 1000 ռուբլի, Տէյլմանից՝ 200 ռուբլի։

Ընդհանուր մուտք ունեցել է 3400 ռուբլի և ելք 2898 ռուբլի 1 կ., այնպէս որ առ 1-ն յունվարի 1908 թ. ունի առձեռն դրամ 501 ր. 99 կոպէկ։

Վարչութիւնը ծրագրել է բանալ սեփական գրադարան և դասախօսներ ուղարկել գաւառները թէ դասախօսութիւններ կազմակերպելու և թէ գաւառական ինտելիգենտ ոյժերը գործունէութեան կանչելու։

Ահա այդ հաշւետւութիւնն էր, որ դրված էր ժողովականների առջև։

(Կը շարունակվի)

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐԻ ԵՒ ԼԻԱԶՕՐՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԸ *)

—

Քալանթար.—Այստեղ ասացին, որ պէտք է երկու անուն դնել։ Ընտրութեան ժամանակ ի հարկէ կը գրվի երկու անուն, իսկ ներկայումս պէտք է դնել միայն մի անուն։ Երկրորդի անունը ապագայի հարց է։ Ի հարկէ էջմիածնում կը գրվեն երկու անուն էլ, չորսն էլ։ Ներկայ մօմենտը կըրթական գործունէութեան և ագիտացիայի մօմենտ է, տրամադրութիւն ստեղծելու մօմենտ։ Անցնենք երկու միմեանց հակառակ թեկնածուների հարցին, որը շատ կարևոր է և ես նրա վրա կանգ կառնեմ։ Ասվեց այստեղ, որ Օրմանեանը քաղ. օպօրտիւնիստ է։ Սակայն օպօրտիւնիստ էլ կայ, օպօրտիւնիստ էլ. Օրմանեանը քաղաքական գործողների շարքում այն օպօրտիւնիստը (համակերպվող) չէ, որը տալիս է դրական մեծ արդիւնքներ։ Այն, ինչ որ մինչև իր հրաժարվելը արեց Իզմիրլեանը, եթէ սխալ էր նա, մեր բոլորիս սխալն էր և, նոյնիսկ, ամբողջ Եւրոպայի սխալը և այնպիսի քաղաքական գործողների, ինչպէս Գլադստոնն է. իսկ այժմ այդ բոլորը վերագրել Իզմիրլեանին, դա մեծ ապերախտութիւն կը լինի։ Իզմիրլեանի օրերից յետոյ եկաւ Օրմանեանը։ Արդ՝ ինչ արեց Օրմանեանի օպօրտիւնիզմը։ Նրան այստեղ համեմատեցին Վալդեկ-Րուսօյի, Գամբետտայի և ուրիշ նշանաւոր օպօրտիւնիստ մինիստրների հետ, որոնց տուած օգուտները ակներև են. իսկ ո՞ւր են օպօրտիւնիստ Օրմանեանի տուած օգուտները, ինչ արժէք ունի նրա օպօրտիւնիզմը, քանի որ ժողովրդի դրութիւնը ոչ միայն մնաց նոյնը, այլ և աւելի վատթարացաւ։ Թող Օրմանեանը երկիրը մտցնէր իր նորմալ դրութեան մէջ, հայրենիքից փախչողներին վերադարձնէր իրանց տեղերը։ Իսկ նա գաւառները ձգել է երեսի վրա, և նրա գործունէութեան շրջանը Պոլսի մօտակայ շրջանն է եղել, ուր ոչինչ չէ տուել յամենայն դէպս. դրա փոխարէն սակայն կորցրել է ազգային ներկայացուցչի արժանապատւութիւնը։ Այդպիսի պարագաներում չէ կարելի դնել Օրմանեանի անունը և մենք պէտք է դնենք միայն Իզմիրլեանի թեկնածութիւնը։

*) Տես «Մշակ» № 124.

Արասխանեանը մատնանշում է, որ մեր կաթողիկոսները օպօրտիւնիստներ չեն եղել: Մեզ համար հարկաւոր է ամեն բանից առաջ այն, որ կաթողիկոսը լինի ժողովրդի կողմից յարգված մարդ: Անժողովրդական մարդուց կարող էին օգուտ քաղել: Իզմիրլեանը յարգված է, մինչդեռ Օրմանեանը յարգանք չունի, նրա վրա նայում են միայն իբրև դիպլօմատի վրա: Յարգանքը բարոյական և առաջին զօրաւոր ույժն է:

Վռամեանը իրան նկատողութիւն անողներին նկատում է, որ ինքը Օրմանեանի վերաբերմամբ ոչ թէ հայհոյել է, այլ ասել է զուտ ճշմարտութիւններ: Ընդհակառակը, հայհոյանքը հասցրին Իզմիրլեանին, նոյնիսկ Ներսէս պատրիարքին, նրանք, որոնք կեղծված ջարդերը վերագրեցին նրանց ապիկարութեան և գործունէութեան:

Ս. Զեբեգեան.—Սխալվում է պ. Մալումեանը՝ կարծելով թէ իր գրած պատմութիւնը ինքը իրաւունք չունի այրելու: Պատմութիւնը չէ կարելի ոչնչացնել, երբ պատմագիրը մի օտար անձն է, բայց հեղինակը ինքը իրաւունք ունի իր գրած պատմութիւնը այրել, ինչպէս և փոփոխել, աւելացնել և կրճատել: Այնպէս որ եթէ պ. Մալումեանը զղջայ մի որևէ պատմութիւն գրած լինելու համար, նա ազատ է այրել իր այդ պատմութիւնը:

«Սխալվում է նաև պ. Աղայեանը՝ հրաւիրելով ընտրել Իզմիրլեան եպիսկոպոսին կաթողիկոս՝ իբրև վարձատրութիւն նրա անցեալ ազգօգուտ գործունէութեան և իբրև միջոց ազատելու նրան Երուսաղէմի աքսորանքից: Այս ժողովում և ամենուրեք մեծ նշանակութիւն են տուել ապագայ կաթողիկոսական պաշտօնին և նրա կատարելիք դերին: Այդպիսի հանգամանքներում միշտ բուռն փափագ է եղել և պէտք է լինի՝ այդ պաշտօնի համար ընտրել ամենաարժանաւորը, ամենաընդունակը: Ընտրել որևիցէ մէկին, իբրև վարձատրութիւն նրա անցեալ գործունէութեան, նշանակում է կաթողիկոսական աթոռի վրա դնել ծեր և կաթուածահար պետական մարդկանց և այդ աթոռը շինել պատուաւոր անկելանոց, ինչպէս գոյութիւն ունի զանազան տեղեր:

«Ես համաձայն չեմ պ. Քալանթարի հետ՝ թէ «Օրմանեան պատրիարքը քանի որ 12 տարվայ ընթացքում Թիւրքահայերի համար ոչինչ աչքի ընկնող գործ չէ կարողացել առաջ բերել, ուրեմն նա չէ կարող օպօրտիւնիստ կոչվել»: Օպօրտիւնիստ կուսակցութիւնը, ընդունելով եւրօպական մտքով, երբէք յաւակնութիւն չունի, ինչ և լինի, կարճ ժամանակամիջոցում հասնել իր նպատակին. ընդհակառակը նա սպասող լինելով աջող առիթին՝ ընթանում է յամրաքայլ. դրա համար կարօտ է լինում տասնեակ տարիների, յաճախ իր քաղաքական տեսութիւնների իրագործումը կտակում է յաջորդ սերունդներին: Պ. Վռամեանը, կամենալով իմ՝ անցեալ ժողովի օրը Գամբետտայի փառասիրութեան համար արած համեմատութիւնը հերքել, միանգամայն հաստատում է նաև իմ այսօրվայ օպօրտիւնիզմի համար արած համեմատութիւնս: Գամբետտայի փառասիրութիւնը, այո, նրա մէջ էր կայանում, որ Ստրասբուրգը յետ խլի Գերմանիայից և այդ քաղաքի հրապարակում իր արձանը կանգնեն իբրև նրա փառքի յիշատակ. սակայն իրողութիւնը նա է, որ 38 տարի է անցել Ստրասբուրգը կորցրած օրից և մինչև օրս յետ չէ ստացվել, և այդ բանը արգելք չէ եղել, որ Գամբետտան յարգվի իր հայրենակիցներից իբրև մեծ հայրենասէր և իր կենդանութեան ժամանակ շարունակ մնացել է օպօրտիւնիստ կուսակցութեան անդամ և պարագլուխ: Իսկ Ալզաս-Լօրէնը յետ գրաւելու խնդիրը դարձեալ շարունակում է մնալ իբրև ժառանգութիւն ապագայ սերունդին, որը ըստ Գամբետտայի յանձնարարութեան միշտ պէտք է այդ խնդրի համար մտածէ, բայց երբէք չարտայայտէ, մինչև որ բարեպատեհ հանգամանքները առիթ կը ներկայացնեն իրագործել այդ սրբազան գործը: Այսպէս է օպօրտիւնիզմը եւրօպական հասկացողութեամբ, իսկ մենք համբերել չը գիտենք. մենք ուզում ենք այսօրվայ ցանածը վաղը հնձել. մենք ուզում ենք մեր աշխատանքի պտուղը մեր աչքով տեսնել: Այն միտքը, թէ մենք չենք կարող տեսնել մեր աչքով մեր իղձերի իրականացումը, մեզ յուսահատեցնում է:

«Պ. Վռամեան՝ Օրմանեան պատրիարքի ներքին կեանքի վերաբերմամբ իր արտասանած հայհոյանքը և բամբասանքը, որը նաև վիրաւորական մի ցոյց է իր ունկնդիրների վերաբերմամբ, արդարացնում է նրանով թէ՝ «Ես Ամերիկայից եմ եկել. այնտեղ ազատ ամերիկացին այդպիսի ձևով է քննադատում ժողովներում իր հասարակական գործիչներին»: Ես ընդունում եմ Ամերիկայի ազատ ժողովրդի խիստ քննադատելու իրաւունքը, բայց չեմ հաւատում, թէ բարեկիրթ հասարակութեան մէջ ընդունված են հայհոյանքը և անարգական խօսքերը իբրև քննադատութիւն, այլ հաւատում եմ, որ այդ խօսքերը ամերիկական հասարակութեան մրուրը եղող խաւերի մէջ միայն ընդունված ձևեր են...»:

Սպանդարեան.—Գոհ եմ, որ իմացայ՝ ինչ բան է կղերականութիւնը: Ես կուզենամ, որ մեր կաթողիկոսը լինի ազգի իրաւունքների պաշտպանող, առաջադիմութեանը նպաստող: Ուղղակի զարմանում եմ հայ ժողովրդի վրա՝ թէ ինչպէս մի այնպիսի 12 տարի պատրիարք է պահում:

Ընտրեցէք այնպիսին, որ իր խելքով ու կամքով գործի, այլ ոչ թէ զէնք լինի ուրիշների ձեռքում: Թեր և դէմ խօսակցութիւնները թողնենք և թեկնածուները ի նկատի առնենք:

Նախագահը, յայտնելով որ խնդիրը պարզված է արդէն, ցանկի խնդիրը ենթարկում է քուէարկութեան, բայց հէնց այդ ժամանակ ժողովականները սկսում են դուրս գալ և քուէարկութիւնը յետաձգվում է յաջորդ՝ վերջին ժողովին:

Լ. Դ.

—

Յունիսի 8-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին, նշանակված էր խորհրդակցութեան շարունակութիւնը: Նախագահ Հ. Առաքելեան, ժամը $10^1/_2$-ին բանալով նիստը, յայտնեց, թէ որովհետև պատուիրակների թիւը 12 է, ուստի նա իրաւունք չէ համարում կայացնել ժողով, այլ փակում է, թողնելով ժողովի գումարումը մի այլ ժամանակի, որի մասին կը յայտարարվի առանձին:

Բոլոր խորհրդակցութիւնների մէջ արտայայտված կարծիքները ստեղծեցին, անկասկած, այն տրամադրութիւնը, որ 1) Մատթէոս եպիսկոպոս Իզմիրլեանի թեկնածութիւնը, իբրև ընտրելի կաթողիկոսի, անվիճելի է նոյնիսկ Օրմանեան պատրիարքի կուսակիցների կողմից, որ 2) իբրև երկրորդ թեկնածու առաջադիմականները դնում են Եղիշէ եպիսկոպոս Դուրեանին, իսկ հակառակորդները՝ Օրմանեանին, վերջիններս այն յոյսով, որ կաթողիկոս կը հաստատվի Օրմանեանը:

Անկասկած եղաւ և այն հանգամանքը, որ Օրմանեան պատրիարքը եթէ ունի ջերմ և բազմաթիւ հակառակորդներ, բայց ունի և ջերմ, թէև սակաւաթիւ, կուսակիցներ: Շատերը նոյնիսկ ոչ մի անբնական բան չեն գտնում դնել միասին Իզմիրլեանի և Օրմանեանի անունները իբրև հայ հոգևորականութեան մէջ երկու խոշոր և յայտնի եկեղեցականների:

Վերջին խօսքը, ի հարկէ, պատկանելու է Թիւրքիայից գալիք հայ պատգամաւորներին:

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

—

Գանձակի գաւառապետ Աւալիանու սպանութիւնից յետոյ, Գանձակի գաւառական վարչութեան մէջ երևան եկաւ մի քանի հազար րուբլու վատնում: Այդ հանգամանքը Նահանգական վարչութեան հիմք է տուել դատաստանական պատասխանատուութեան ենթարկել հետևեալ պաշտօնական անձանց. Գանձակի գաւառապետի օգնական Ֆարաջ բէկ Նամազալիէվին, գաւառական վարչութեան քարտուղար Գ. Վասիլևսխին և վարչութեան թարգման Ջուսարովին: («Д.»)

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Տանձոտ գ. (Արդանուշի շրջ.), 3 յուն. Տանձոտ գիւղը լեռնային դիրք ունի և գտնվում է Արդանուշից մօտ 15 վերստ հեռաւորութեան վրա:

Գիւղացիները պարապում են մեծ մասամբ հողագործութեամբ, բայց որովհետև հողը բաւականութիւն չէ տալիս գիւղացիներին, ուստի շատերը ունեն լրացուցիչ զբաղմունքներ, այն է զանազան արհեստներ և առևտուր:

Հողագործը ցանում է ցորեն, գարի, եգիպտացորեն, մի որոշ քանակութեամբ ծխախոտ, մի քանիսը ունեն փոքրիկ այգիներ:

Հացահատիկները մեծ մասամբ գարնանացան են և տալիս են արդիւնք հազուագիւտ աջող տարիներում՝ ցորենը և գարին մէկին 5—6, եգիպտացորենը՝ մէկին 10, իսկ յաճախ բերքը մրսում է և փչանում:

Գիւղացիների մէջ շատ կան անհողներ, որոնք ստիպված են հաց հայթայթել օրավարձով աւելի հարուստ հողատէրերի մօտ: Օրավարձը չէ բարձրանում 40 կոպէկից, լինում է նաև 30—35 կոպէկ:

Ազգաբնակութեան $^2/_3$-ը թուրք է, իսկ մի-երրորդը հայ: Ամբողջ գիւղը մօտ 300 տուն է:

Հայերը այստեղ բացել են մի փոքր դպրոց, որի մէջ ուսանում էին միայն 80 աշակերտ: Ուսուցիչն է Վ. Մազմանեանը:

Տանձոտ գիւղի մօտ հայաբնակ տեղեր չը կան: Ամենամօտ հայաբնակ կէտը Արդանուշ գիւղաքաղաքն է, որտեղ ապրում են մօտ 100 տուն հայ-կաթոլիկներ: Կայ և մի փոքր գիւղ Նորաշէն անունով, որ ունի միայն 20 տուն ազգաբնակութիւն: Թէ Տանձոտ և թէ Նորաշէն գիւղերն հովւում է Տանձոտի քահանան, որը յաճախում է և Արդանուշի մէջ գտնվող լուսաւորչական մի քանի հայերին:

Շնորհիւ մի քանի բարեպատեհ հանգամանքների, աջողվել է գիւղին ունենալ մի համեստ գրադարան, որը կազմվել է տասնեակ տարվայ ընթացքում: Գրադարանի հիմնադրումը կազմված է «դելիղանլի» կոչված գումարից, որը հաւաքվում է հարսանիքների ժամանակ քէֆի և խմելու համար: Երիտասարդները վճռեցին այդ գումարը յատկացնել գրադարանին: Սկզբում եղան հակառակորդներ, բայց այժմ բոլորը համակրում են «դելիղանլի փարայի» այդպիսի նպատակայարմար գործադրութեան:

Գիւղացիները շատ դժուարութիւնների են հանդիպում հասարակական գործերում: Օրինակ՝ դպրոցի պահպանութիւնը նրանց ուժից վեր ծախքեր է պահանջում: Գիւղացիները դիմել են օգնութեան Բագու և ուրիշ տեղեր, բայց մինչև այժմ օժանդակութիւն չեն ստացել:

Տանձոտը, Նորաշէնը և Արդանուշը շրջապատված լինելով թուրք ազգաբնակութեամբ՝ ներկայացնում են հայութեան կղզիացած մի բեկոր, որը այնքան փոքր է, որ կարողութիւն չունի սեփական միջոցներով բարելաւել իր կրթական և հասարակական վիճակը:

Ա. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Մայիսի 8-ին Բաթումի վրայով Թիֆլիս ժամանեց ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրը:

◆ Ղարաբաղի թեմի առաջն. Աշոտ եպ.-ը, Փոխարքայի անունով ուղարկած մի հեռագրով, խնդրում է հաղորդել Թագաւոր Կայսրին իր և իր հօտի արտայայտած խոր ցաւակցութեան և զայրոյթի զգացմունքները այն մեծ կորստի առիթով, որ ռուս ուղղափառ եկեղեցին կրեց յանձին Վրաստանի էկզարխ Նիկոն արքեպիսկոպոսի, որ զոհ դարձաւ սարսափելի եղեռնի:

◆ Ալեքսանդրապոլի աղէտի առիթով տեղական քաղաքային դուման արել է հետևեալ որոշումները. 1) Միջնորդել կառավարութեան 5—7 տարի ժամանակում վճարելու պայմանով, սակայն առանց տոկոսի, 50,000 րուբլի բաժանելու աղէտից վնասվածներին, վերստին ստանալու պայմանով: 2) Կազմել մի մասնաժողով, 13 հոգուց բաղկացած, որը թէ քաղաքում և թէ դրսում հանգանակութիւն բաց անի աղէտեալների օգտին: 3) 1000 ր. քաղաքի հաշւից տալ առանց յետ ստանալու պայմանով այն վտանգվածներին, որոնք ամենածայրայեղ աղքատութեան մէջ են գտնվում: 4) 2000 րուբլի տալ չքաւորներին, որոնց բնակարանները խախտված են և կարիք կայ տեղափոխել նրանց տները, տալով նրանց նաև քաղաքապատկան հողերից ձրի: 5) Միջոցներ ձեռք առնել կանոնները մաքրելու և քննութեան առնել կանոնների վնասները: («Ախ.»)

◆ Լ. Ն. Տօլստոյի 80-ամեայ յոբելեանը կատարելու առիթով, Թիֆլիսի դպրոցական մասնաժողովը որոշել է Վերայի 3-րդ տարրական դպրոցը անուանել մեծ վիպասանի անունով, քաղաքային գրադարանների համար ձեռք բերել Տօլստոյի գրուածքները, առաջարկել քաղաքային դպրոցների կառավարչին յոբելեանի օրը կազմել գրական ցերեկոյթ և երեկոյթ, բաժանել քաղաքային դպրոցների աշակերտ-աշակերտուհիներին Տօլստոյի հեղինակութիւնները համապատասխան նրանց հասակի և հասկացողութեան, և միջնորդել քաղաքային դումայի առաջ դրա համար յատկացնել 1200 րուբլի:

◆ Վաղը, չորեքշաբթի, յունիսի 11-ին, տեղի կունենայ կովկասեան գիւղատնտեսական ընկերութեան վերջին նիստը, որտեղ կը քննվեն կարևոր խնդիրներ: Ա. Քալանթար կը կարդայ զեկուցում տնայնագործական ջուլհակութեան կարիքների մասին. Վ. Բցխելաձէ կը կարդայ զեկուցում գիւղատնտեսական համագումար կազմելու ծրագրի մասին: Կը քննվեն ընթացիկ գործեր: Սկիզբը 8 ժամին: Կարող են ներկայ լինել և կողմնակի անձեր:

◆ Երէկ Թիֆլիսի առևտրական բանկի դրամատարը առաւօտեան ժամը $11^1/_2$-ին դուրս եկաւ բանկի շինութիւնից և կամենում էր գնալ պետական բանկի բաժանմունքը և յանձնել իր մօտ գտնվող խոշոր գումարը: Նոր էր նա մի քանի քայլ արել բանկի դռներից, երբ դիմացի այգուց դուրս ցատկեցին եօթ չարագործներ և մէկը միւսի ետևից նետեցին չորս ռումբ դրամատարի և նրան ուղեկցող պահակախմբի վրա: Բարեբաղդաբար ռումբերը հասարակ տեսակից էին և չը պայթեցին. միայն նրանցից մինի պատրոյգը ընկաւ և մուխ արձակեց: Տեսնելով այդ անաջողութիւնը, չարագործները սկսեցին ուժեղ կրակ բանալ ատրճանակներից. պահակախմբի զինուորները իրանց հերթին սկսեցին կրակել հրացաններից: Սկսվեց իրարանցում. թէ դէպքի մօտի և թէ հեռաւոր տեղերի խանութները, ուր հասաւ յարձակման լուրը, սկսեցին փակվել. փողոցները ամայացան, կառքերի և էլեկտրաքարշի երթևեկութիւնը կանգ առաւ: Երկու կողմից մի քանի բօլէ կրակելով, չարագործները դիմեցին փախուստի: Նրանց ետևից ընկան ոստիկանական պաշտօնեաները և Պօլիցէյսկի փողոցում վիրաւորեցին նրանցից մէկին՝ Կասրիշվիլուն թևից ծանր կերպով: Մնացածները կարողացան անյայտանալ: Փողերը զերծ մնացին: Ժամը 1 ից, ամեն ինչ խաղաղվելով, քաղաքի կեանքը մտաւ իր սովորական ընթացքի մէջ:

◆ Արևմտեան Անդրկովկասում, 37 օրվայ երաշտից յետոյ, եկել են յորդառատ անձրևներ երեք օր շարունակ, որոնց շնորհիւ ցանքսերը կենդանութիւն են առել և յոյս կայ որ հացի բերքը բաւարար կը լինի:

◆ Յունիսի 8-ին Թիֆլիսի ժողովրդական համալսարանի վարչութեան նոր անդամներ ընտրվեցին Վ. Բօղդէվիչ Բէլէվիչ, Վ. Վարդանեան, Գ. Մենտէշէվ, Ն. Չիչինաձէ, Ֆաիկ-Էֆենդի Նէյման զադէ, Միրզոյեան, Ի. Կաչուլով, Մեկկէլ, Բ. Բարոնովսկի, Ս. Պարկուաձէ և Ջախարաշվիլի:

◆ Թիֆլիսի ժամ. գեն.-նահանգապետը, էլեկտրաքարշի երթևեկութիւնը, հակառակ քաղաքային վարչութեան և ընկերութեան միջև կապված պայմանագրի՝ գիշերվայ ժամը 12-ից շուտ դադարեցնելու համար, այսինքն ժամը 11-ից յետոյ, 3-ական րուբլի տուգանքի կամ մի շաբաթով բանտարկութեան է ենթարկել քառասուն կոնդուկտորների և վատմանների, իսկ մինչև ժամը 11-ը երթևեկութիւնը դադարեցնելու համար 5-ական րուբլի տուգանքի կամ 10 օրով բանտարկութեան՝ 12 կոնդուկտորների և վատմանների:

◆ Յունիսի 13-ին նշանակված է կովկասեան պտղաբուծութեան ընկերութեան նիստը

◆ Պետական Դումայի նախկին պատգամաւոր (Գանձակի կողմից) Իսմայիլ-խան Զիաթխանովը վիբօրգեան կոչի համար իր պատիժը բանտարկութեամբ կրելու է Նուխու բանտում:

◆ Թիֆլիսի գեն.-նահանգապետը, պարտադիր կանոնները խախտելու համար, էլեկտրաքարշի վատման և կոնդուկտոր Ցիսիէվին և Մայսուրաձէին ենթարկել է 25-ական րուբլի տուգանքի:

◆ Թիֆլիսում, 10-րդ քաղաքամասում, ոստիկանութիւնը մայիսի 8-ին ձերբակալեց մի քանի շանտաժիստների և գողերի:

◆ Թիֆլիսի քաղաքային սպանդանոցի կառավարչի պաշտօնը ժամանակաւորապէս յանձնված է անասնաբոյժ Տէր-Ստեփանեանին:

◆ Ինչպէս գիտեն ընթերցողները, վերջերս Թիֆլիսի գիւղատնտեսական ընկերութիւնը դիմել էր Կովկասի Փոխարքային և 4108 րուբլի խնդրել այգեգործական դպրոցի համար: Այժմ տեղեկանում ենք, որ Փոխարքան ընկերութեան խնդիրը յարգել է և կարգադրել է պետական գանձարանից բաց թողնել յիշեալ գումարը:

◆ Մայիս ամսվայ ընթացքում Թիֆլիսի բուսաբանական այգին այցելել են 12,000 հոգի (չը հաշւած երեխաներին) և 1500 ուսանողներ:

◆ Ստացանք. 1) Լէօնիդ Անդրէևի «Խաւար», ռուս. Թ. Գալուստ., 64 էջ, գ. 20 կ., 2) «Երիտասարդ Թիւրքիա», հրատ. Հնչակեան կուսակցութեան, գրեց Սապահ-Գիւլեան, գ. 50 սանտիմ, Պարիզ:

◆ Ֆիլօքսերային աշխատանքներ Անդրկովկասում կատարելու համար համանուն յանձնաժողովը երկրագործութեան մինիստրութիւնից խնդրել է 1500 րուբլի:

◆ ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Այս տարի Երևանի գիմնազիան աւարտեցին 38 աշակերտ, որոնցից 4-ը արժանացան ոսկեայ մեդալի, 3-ը՝ արծաթեայ: Հայերից ստացաւ ոսկեայ մեդալ Ստեփան Առաքելեան Օհանեանց (գոմաձորցի, Նոր-Բայազ. գաւ.), որի եղբայրը 4 տարի առաջ նոյնպէս ստացաւ ոսկեայ մեդալ: Արծաթեայ մեդալի արժանացաւ Տէր-Պօղոսեանց Միքայէլը՝ երևանցի»:

◆ Վրիպակ.—«Մշակի» նախընթաց համարի (№ 124) «Վերջին տեղեկութիւններ» բաժնում Կ. Պօլսի հեռագրի մէջ սպրդել է հետևեալ սխալը. տպված է՝ «Մակեդոնիայում նկատելի կերպով ուժեղանում է գերմանական հրոսակախմբերի» և այլն, պիտի լինի «յունական հրոսակախմբերի»:

◆ Թիֆլիսում ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, Սև ծովի շրջակայքի թէյի գարնան արդիւնքը ստացվել է շատ լաւ թէ քանակի և թէ որակի տեսակէտից:

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

◆ Յունիսի 6-ին Միքայէլեան փողոցում բնակվող Բերիևը ստացել է 2 սպառնական նամակներ, որոնցով սպառնալիքով 500 րուբլի են պահանջել: Ոստիկանութիւնը յունիսի 7-ին, առաւօտեան ժամը 8-ին, Բերիևի բնակարանի մուտքի մօտ ձերբակալել է չարագործներից մէկին, Գէորգիյ Մինդելին, որը ուզեցել է մտնել պահանջած գումարը վերցնելու:

◆ Յունիսի 8 ին, երեկոյեան ժամը 6-ին, Բրիգադինսկայա և Բասէյնայա փող. անկիւնում անյայտ անձեր տեղն ու տեղն սպանել են դռնապան Լիւդվիգ Սարնովին (նա ինքը Զալարով): Սարնովը կասկածվելիս է եղել լրտեսութեան մէջ. Սպանութիւնից յետոյ չարագործները փախել են. ոստիկանութիւնը ձերբակալել է վերջիններից մէկին՝ Ֆեօդոր Սօխաձէին:

◆ Յունիսի 8-ին, երեկոյեան ժամը 10-ին, Մնացականեան կամուրջի մօտ գտել են մի անյայտ մարդու դիակ: Դիակը ուղարկված է հիւանդանոց:

◆ Յունիսի 8 ին, երեկոյեան ժամը 6 ին, Օրթաճալայում Ստ. Ստեփանովի գինետան մէջ Սօլօմօն Ասլանովը դանակով վիրաւորել է Արաքսեան թատրոնի աֆիշներ կպցնող Գեօր. Խիթարշվիլուն:

ԲԱԳՈՒԻ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Մօտ օրերս լոյս է տեսնելու Էլ-Ղուրանի տպագրութիւնը հայերէն լեզուով: Թարգմանել է հայ-աւետարանական քահանայ Աբրահամ Ամիրխանեանը, որ, ի միջի այլոց, գեղեցիկ կերպով տիրապետում է նաև արևելեան ու արաբական լեզուներին: Այդ գիրքը կը լինի Ղուրանի լիակատար թարգմանութիւնը հայերէն լեզուով արաբական բնագրից:

◆ Կայսերական ռուսական տեխնիկական ընկերութեան Բագուի բաժանմունքի քիմիական լաբօրատորիայի կատարած վերլուծութիւնը Կուրի ջրի վերաբերմամբ չափազանց գոհացուցիչ հետևանքներ է տուել: Այդ ջրի յատկութիւնը վերջնականապէս պարզելու համար վերլուծութիւններ կատարվելու են նաև Թիֆլիսում ու Օդեսսայում:

◆ Վերջին օրերս Բագւում սաստիկ շոգեր են անում, որից յունիսի 5-ին քաղաքի մէջ ընկել են մի քանի ձիեր:

◆ Բագուի քաղաքապետից ինքնապաշտպանութեան համար զէնք կրելու իրաւունք ստացողներից նրանք, որոնք ուզում են ամառը հեռանալ Բագուից, դիմել են Փոխարքային և խնդրել, որպէս զի միևնոյն վկայականների հիման վրա իրանց իրաւունք տրվի կրելու այդ զէնքը ամբողջ Կովկասի սահմաններում: Այդ առիթով Բագուի քաղաքապետի ատեանը հաղորդել է խնդրատուներին, որ, Փոխարքայի շրջաբերական կարգադրութեան համաձայն, տեղական իշխանութիւնների կողմից տրված վկայականները այսուհետև պահպանում են իրանց ույժը ամբողջ Կովկասում, այնպէս որ նոր թոյլտուութիւն տալու հարկաւորութիւն չը կայ:

◆ Քաղաքը մաքրողների ու քաղաքային վարչութեան միջև տեղի ունեցած միջադէպի առիթով, վերջինս յիշատակում է այն փաստը, որ փողոցները մաքրողների թւում կայ մի խմբակ, որը հիւանդ ձևանալով սիստեմատիկ կերպով խուսափում է աշխատանքներից, մինչդեռ այդ միևնոյն մարդիկ ստանալով քաղաքից ամսական ռոճիկ՝ օրավարձով գնում են աշխատելու մասնաւոր մարդկանց մօտ: Չը նայելով որ քաղաքային վարչութիւնը այդպիսիներից պահանջում է հիւանդութեան վկայական ներկայացնել, բայց և այնպէս նրանք չեն կատարում: Եւ որովհետև քաղաքի փողոցները մաքրողները չեն համաձայնվում, որ իրանց ռոճիկից դուրս հանվեն բաց թողած աշխատանքի օրերը, ուստի վարչութիւնը առաջարկում է նրանց հաշիւները ստանալ և հեռանալ ծառայութիւնից:

◆ Բագուի ռուսական նաւթի ընկերութեան նաւթահանքերում սկսված գործադուլը վերջացել է: Նաւթահանքի բանւորները վերսկսել են աշխատանքները: Մեքենայական և կոտելնի արհեստանոցում աշխատողներից, գործերը լիկվիդացիա անելու պատճառով, արձակվում են 300 բանւորներ: («Б.», «Кс.»)

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

—

◆ Պետերբուրգի քաղաքապետի կարգադրութեամբ դադարեցված է „Свободныя Мысли“ լրագիրը: («Р. Сл.»)

◆ Օդեսսայից հեռագրում են, որ «իսկական ռուս մարդկանց» միութեան անդամների յանդգնութիւնը չափ ու սահման չունի այլևս: Քաղաքային դումայի վերջին նիստում նրանց դրուժինաներից մէկը ներս է խուժել դահլիճ և իր բարձրացրած աղմուկով ու գոռում-գոչումով խանգարել է այն ձայնաւորների ճառերը, որոնք պաշտպանում էին հրէաների բարեգործական հաստատութիւններին նպաստներ տալու հարցը: («Зв.»)

◆ Պետական Դումայի որոշման համաձայն, 1909 թւականից սկսած ծովային բոլոր դպրոցներում, որոնց թւում նաև ծովային կորպուսում, ընդունվելու են աշակերտներ ժողովրդի բոլոր դասի զաւակներից: («Зв.»)

◆ Կոստրոմայից հաղորդում են, որ այնտեղ վիբօրգեան գործի համար դատապարտված առաջին Պետական Դումայի անդամ Օգորոդնիկովի, Ֆրենկելի և Զամըսլովսկու բանտարկութեան ժամանակ ուղեկցող հասարակութիւնից շատերը կալանաւորված են:

◆ Պետական Դումայի քահանայ պատգամաւորները դժգոհ են Միտրոֆան եպիսկոպոսի վերջին ճառից և մանաւանդ նրա արտասանած այն խօսքերից, թէ գիւղացիութեան դրած յոյսերը հոգևորականութեան ու նրա ընդունակութեան վրա հաւատի ու եկեղեցու շահերը պաշտպանելու համար, չարդարացան: Քահանայ պատգամաւորները մտադիր են առաջարկել Միտրոֆան եպիսկոպոսին հոգևորականութեան խմբակի մէջ բացատրութիւն տալու՝ թէ ինչ է նշանակում նրա այդ ասածը, քանի որ նա վիրաւորական է ամբողջ հոգևորականութեան համար: Ընդհանրապէս առանձին ուշադրութիւն է դարձնում իր վրա այն խլրտումը, որ նկատվում է հոգևորականութեան մեծամասնութեան մէջ կուլուարներում: («Ран. Утро»)

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

—

Նիստ յունիսի 6-ի

Նիստը բացվում է առաւօտեան ժամը 11-ին. Նախագահում է Խոմեակովը:

Հերթում դրված է ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան նախահաշիւը:

Դումայի անդամների մեծամասնութիւնը միաժամանակ վրա է ընկնում ամբիոնին, ցանկանալով թերթիկներ տալ հռետորների ցուցակում գրվելու համար:

Նախագահն առաջարկում է պրիստաւներին օգնականներին հերթ սահմանել գրվողների մէջ: Գրվում են 120 հռետորներ:

Մինիստրների օթեակում նստած է ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրը:

Զեկուցանող Կապուստին մատնանշում է, որ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան նախահաշիւը միանգամայն բա-

ցարիկ տեղ է գրաւում, ժողովրդական լուսաւորութիւնը թանգ և մօտ է ինքնին իւրաքանչիւրին, առանց կուսակցութեան խտրութեան. ժողովրդական լուսաւորութիւնը՝ մեր ապագայ երեխաների և թոռների, ապագայ համուր Ռուսաստանի հարցն է։ Ռակայն այս բոլորի շարքում, սկսած ծայրայեղ աջակողմեաններից և վերջացած ծայրայեղ ձախակողմեաններով, մի եզակի զգացմունք է երևան գալիս, զգացմունք դժգոհութեան՝ դպրոցական կրթութեան գործի գոյութիւն ունեցող դրութեան վերաբերութեամբ։ Այս հարցում ամբողջ Դուման գտնվում է օպպօզիցիայի մէջ և անգամ, թւում է, ինքը վարչութեան ներկայացուցիչը, ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրը, նոյնպէս անբաւական է իրերի այժմեան դրութիւնից։ Վարչութեան մէջ միանգամայն անհրաժեշտ է արմատական բարենորոգումներ մտցնել։ Մենք սպասում ենք, որ հէնց իրերի օրէնսդրական կեանքն կը մտնէ իր նորմալ շաւղի մէջ, մենք մի շարք բարենորոգումներ կը մտցնենք ժողովրդական կրթութեան գործում։ Մեր նպատակն է մատնանիշ անել սոսկ այն ուղիները, որոնցով պէտք է ուղղված լինեն ապագայ բարենորոգումները։ Վարչութեան այժմեան խիստ կենտրոնացման սիստեմը դպրոցի գործում ոչ մի ժամանակ չէ կարելի ընդունել. իւրաքանչիւր ուսումնարանում ուսուցիչը միշտ միայնակ կը մնայ իր աշակերտների հետ, եթէ ուսուցիչը վստահութիւն չէ վայելում, եթէ նա պէտք է թեքվի այս ու այն կողմը, վախէ, որ ոչ մի աւելորդ խօսք չասէ. այն ժամանակ բացի ծուլութիւնը և ստրկամտութիւնը մշակելուց ոչինչ լաւ բան դրանից դուրս չէ կարող գալ (ծափահարութիւ ձախակողմում)։ Վերջ ի վերջոյ չը կայ ոչ նախաձեռնութիւն, ոչ գործը բարելաւելու ցանկութիւն. մնում է լոկ կատարել վերջին մինիստրի հրահանգները, որոնք, պէտք է ասել, փոխվում են բաւական յաճախ։ Ահա յիրաւի բիւրոկրատիական կազմ, ուր ոչ ոք չէ վայելում բաւականաչափ վստահութիւն, չէ կրում բաւականաչափ պատասխանատւութիւն։ Անվստահութեան սիստեմը ստորացնում է մեր ամբողջ դպրոցը և արմատում ստուեր է ընկնում նրա հեղինակութեան վրա։ Դպրոցը փոխվել է կեղծիքի և ստախօսութեան հաստատութեան։ Վերջին ժամանակվայ բարձրագոյն դպրոցական կեանքի մութ կողմերը ամենքին յայտնի են։ Երբ թափահարվեց մեր ամբողջ կեանքը, երբ երևաց բարենորոգումների անհրաժեշտութեան զգացմունքը, անհրաժեշտութեան, որ ճանաչվեց գահի բարձունքից և կառավարութիւնից, զարմանալի չէ, որ այդ նկատմամբ ամենազգայուն մտքեր հանդիսացան երիտասարդութեան, համալսարանական երիտասարդութեան և բարձր կրթական հաստատութիւնների մտքերը։ Չէ կարելի բարձր կրթական հաստատութիւններից բանտարկեալների վաշտեր ստեղծել (ծափահարութիւն ձախակողմից)։ Ի միջի այլոց ասում են, որ ոչ միայն երիտասարդները, այլ և պրօֆէսօրները ընդգրկված էին ազատագրական շարժումով (ձայներ աջակողմից՝ «ճիշտ է, ճիշտ է»)։ Ո՛չ, դա սխալ է։ Ազատագրական շարժման անհրաժեշտութիւնը գիտակցում էին բոլորը, բայց միայն տարբեր էր հասկացվում։ Մեծ դժբաղդութիւնր նրանումն է, որ մեր բարձր բարոյական և անկեղծ երիտասարդութիւնը իր ոգևորութեան մէջ անցաւ բարոյական զգացմունքի սահմաններից։ Մինիստրութեան նախահաշիւը մի անտառ է, որի կածանները գտնել դժուար է։ Նա գերազանց կերպով արտացոլում է երբեմնի այն քաղաքականութիւնը, որպիսին հնից սահմանվել է մեզ մօտ ժողովրդական լուսաւորութեան վերաբերութեամբ։ Հեռու չէ դեռ այն ժամանակը, երբ ֆինանսների մինիստրը ամենաթեթև խղճով ընդգծում էր ժողովրդական լուսաւորութեան գումարների վրա։ Դէպի լուսաւորութեան կարիքները պէտք է վերաբերվել այնպէս, ինչպէս պաշտպանութեան կարիքներին. ժողովրդական կրթութիւնը—մեր ապագայ քաղաքացիական հզօրութեան պաշտպանութիւնն է, որ ամենասերտ կերպով միացած է զինուորական հզօրութեան հետ։

Վերջում զեկուցանողը պաշտպանում է բիւջէտային մասնաժողովի բանաձևը։

Նախագահը յայտնում է, որ գրվել են 120 հռետորներ. նրանց ճառերը, դատելով փորձից, կը զբաղեն ութ նիստ։ Ընդմիջում չանել, արդեօք, որպէսզի հնարաւորութիւն տրվի համաձայնութեան գալ ֆրակցիաներում։

Ժամը 4-ին յայտարարվում է կէս ժամով ընդմիջում։

Նիստը վերսկսվում է ժամը 4 և 43 րոպէին։ Դուման ընդունում է Միլիւկովի առաջարկը, որ 120 հռետորների ցուցակը չեղած համարել և վիճաբանութիւնները սկսել նոր 60 հռետորների ցուցակով։

Ժողովրդական լուս. մինիստրի օգնական Ուլյանօվը յայտնում է, որ մինիստրութիւնն անհրաժեշտ է համարում վիճաբանութիւններից առաջ բացատրութիւն տալ զեկուցանողի շօշափած մի քանի կէտերի վերաբերութեամբ, որպէսզի յետոյ կարելի լինի խուսափել այդ կէտերի վիճաբանութիւններից։

Մինիստրութիւնը իր պարտքն է համարում բացատրել է, որ նրա նախահաշիւը իրանից ներկայացնում է ժողովրդական կրթութեան գործի համար գումարայատկացումների պատմական ընթացքի արգասիքը։ Զանազան հաստատութիւնների բազմաթիւ կրթական հիմնարկութիւններ, որոնցից իւրաքանչիւրը գոյութիւն ունի յատուկ օրէնքի հիման վրա, պէտք է նախահաշւի մէջ մտնեն առանձին-առանձին, ուստի և մինիստրութեան նախահաշիւը յիրաւի որ որոշ բարդութիւն է ներկայացնում, որ դըժուարութիւններ է առաջ բերում ստուգութեան համար, բայց և այնպէս մինիստրութիւնը կարծում է, որ այդ նախահաշիւը քաօսային չընդունվի։ Միատեսակ ծախքերի և նրանց հիմունքների հնարաւոր դասաւորումը կատարված է այդ նախահաշւում այնպէս, որ նրանց մէջ կարգ որոշ չափով գոյութիւն ունի։ Բիւջէտային մասնաժողովի նկատողութիւնները՝ նախահաշիւը ըստ հնարաւորութեան սիստեմի վերածելու վերաբերեալ, մինիստրութիւնը ընդունում է, նաև այն, որ ապագայ նախահաշիւը ուղղված լինի։

Այնուհետև բիւջէտային մասնաժողովը ցանկութիւն է յայտնել, որպէսզի յիշատակվեն այն բոլոր տիտղոսները, որոնց անհրաժեշտ է մտցնել նախահաշւի մէջ։ Այս յիշատակումը մինիստրութիւնը օգտակար է համարում գործի համար և կը ձեռնարկէ նրան կազմելու։ Մինիստրութիւնը դիմում է Դումային՝ հարց տալով, հնարաւոր չի՞ գտնի, արդեօք, նա 118,000 րուբլի յատկացնել տեսուչների համար։

Ահա այն բոլոր նկատողութիւնները, որոնց մինիստրութիւնը իր պարտականութիւնը համարեց յայտնել Դումային նախահաշիւը կազմելու տեխնիկայի վերաբերութեամբ։

Այժմ մինիստրութիւնը հարկաւոր է համարում կանգ առնել Սարատովի համալսարանի վրա, որի բացման հարցը ծագեց Վարշավայի համալսարանի ստիպողական անգործութեան պատճառով։ Մինիստրների խորհուրդը գտաւ, որ երբ Վարշավայում բացված է ռուսական պետական համալսարան, Վարշավայում էլ հէնց պէտք է մնայ, բայց որ այժմ նա շարունակում է միայն անունով համալսարան լինել, նրա ույժերը և միջոցները կարելի է շահագործել Ռուսաստանի ուրիշ տեղում։ Մինիստրների այս կարծիքը 1906 թ. նոյեմբերի 6-ին Բարձրագոյնս հաստատվեց։ Ամենայարմար տեղը համալսարանը բանալու՝ որոշվեց Սարատովում։

Ամենամանրամասն կերպով խօսելով այն նախապատրաստական աշխատանքների մասին, որ մինիստրութիւնը կատարել է Սարատովի համալսարանը բանալու համար, ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրի օգնականը մատնանշում է, որ մինիստրութիւնը գործը անընդմիջում առաջ է տանում, որպէսզի յամենայն դէպս օրէնսդրական հաստատութիւնների աշնան նստաշրջանների մօտ ժամանակները այդ նախագիծը պատրաստ լինի։

Մինիստրութիւնը, պախարակումներից խուսափելու համար, իր պարտաւորութիւնն է համարում մատնացոյց անել, որ Սարատով քաղաքի որոշման մէջ, որով մինիստրութիւնն ևս նոյնպէս պէտք է ղեկավարվէր, չէր նշանակվում անպատճառ որևէ մօտաւոր պայմանաժամ։ Ահա այն բոլորը, ինչ որ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը պարտաւոր էր համարում զեկուցանել գործի փաստական դրութեան մասին։ Այժմ դրա հետ միասին ես ինձ թոյլ կը տամ խօսել մի ուրիշ համալսարանի մասին, որ սերտ կերպով կապված է Սարատովի համալսարանի վիճակի հետ,— այն է Վարշավայի համալսարանի մասին։ Ներկայ տարվայ յունվարին մինիստրութեան համար խորհրդածութեան առարկայ դարձաւ վերականգնել այդ համալսարանի գործունէութիւնը 1908 թւի աշնանից և մինիստրութիւնը գործում էր հէնց այդ ուղղութեամբ։ Այդ հանգամանքը մասամբ ազդեցութիւն ունեցաւ և այն բանի վրա, որ Սարատովի համալսարանի իրագործումը պէտք է մի փոքր դանդաղէր, որովհետև Վարշավայի համալսարանի պրօֆէսօրների կօլլեգիան այժմ պէտք է մնայ Վարշավայում։ Վերջապէս, թոյլ տուեցէք յիշել Տօմսկի համալսարանի մասին։ Զեկուցանողը մի քանի նկատողութիւններ արեց՝ թէ Տօմսկի համալսարանը մինչև այժմ միայն երկու ֆակուլտէտ ունի։ Պարտքս եմ համարում յայտնել, որ մինիստրութիւնը կատարելապէս տրամադրված է նպաստել համալսարանի զարգացմանը։ Ահա բոլորը, ինչ որ այդ սկզբնական հարցերի մասին ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութիւնը պարտաւորութիւն էր համարում իր համար զեկուցանել Դումային (աջակողմեան նստարանների վրա ծափահարութիւնները երկարատև սուլոցներ են առաջացնում կենտրոնի և դիմադրական կուսակցութեան մի մասի մէջ)։

Ֆօն-Անրէպ, նախքան ճառ սկսելը, դիմում է Դումային մի հարցով. ի նկատի ունենալով ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրի օգնականի նիւթառատ, մանրամասն և բազմակողմանի մանրամասնութիւնները Սարատովի համալսարանի հարցի վերաբերմամբ (ծիծաղ), ես կարող չեմ լինի աւարտել իմ ճառը ընդմիջումի սովորական ժամանակամիջոցում, այդ պատճառով կը բարեհաճի՞ արդեօք Դուման թոյլ տալ ինձ ճառի առաջին կէսը ասել այժմ, իսկ երկրորդ մասն ասել առաջինը երեկոյեան նիստում, կամ թէ ձեզ հաճելի կը լինի... (ձայներ. «ոչ, խնդրում ենք, խընդրում ենք»)։ Հպատակվելով ձեր ցանկութեանը, ես կը բացատրեմ այն խորհրդածութիւնները, որոնք ակամայ իւրաքանչիւր մարդու միտքն են գալիս, ով բարձրանում է այս ամբիոնը խօսելու Ռուսաստանի ժողովրդական կրթութեան հարցի մասին։ Ամենից առաջ հարկ եմ համարում ասելու, (ինչ եմ ասում) հոկտեմբերի 17-ի դաշնակցութեան անունից, երկրորդ՝ խօսում եմ ոչ միայն որպէս Դումայի անդամ, այլ և որպէս մի մարդ, որը երկար տարիներ մօտ կանգնած է եղել մինիստրութեան գործունէութեանը որպէս բարձրագոյն դպրոցի պրօֆէսօր և երկու շատ մեծ շըրջանների հոգաբարձու։ Դուք կը հասկանաք, թէ որպիսի զգուշութիւն պէտք է ունենայ իր խօսքերի մէջ և չափաւորութիւն քննադատութեան մէջ մի մարդ, որը անցել է բոլորը, ինչ ձեզ յուզում է։ Եթէ դուք աչքի անցնէք ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան նախահաշիւը մի շարք տարիների ընթացքում, այն ժամանակ առաջին եզրակացութիւնը, որին դուք անխուսափելի կերպով կը գաք, այն կը լինի, որ մինիստրութիւնը երբէք չէ գոհացրել երկրի հասունացած պահանջներին, երբէք երկրի լուսաւորութեան պահանջներին առաջընթաց չէ եղել, երբէք լուսաւորութեան ծարաւ չէ զարթեցրել մեր հայրենիքի այն մասերում, ուր այդ մեծ գործի մասին չէին ցանկանում մտածել կամ որևէ պատճառով չէին կարող մտածել։ Լուսաւորութեան գործը կարծես թէ հրումներով էր ընթանում և դրսից հասարակութիւնը և երկիրը հրում էին, ստիպում էին մինիստրութեանը կարծես թէ մի որոշ զիջում անել, ժամանակ առ ժամանակ գոհացնել երկրի պահանջները, բայց, ի հարկէ, չափազանց փոքր չափով։ Այդ եզրակացութիւնը կատարելապէս օրէկ... է։ Նա ցոյց է տալիս, որ երկար տարիների ընթացքում, չը նայելով այն բանին, թէ ով էր կանգնած մինիստրութեան գլուխ, որպիսիք էին քաղաքական հոսանքները, որպիսի էր մեր քաղաքականութեան ուղղութիւնը, մինիստրութիւնը ցոյց էր տալիս մի տարօրինակ թուլութիւն, անշարժութիւն, անտարբերութիւն և շատ ֆլեգմատիկ և հանգիստ վերաբերմունք դէպի այն կարիքները, որոնք գնալով աճում էին և աճում։ Կանգ կառնեմ մի ամենանշանաւորի վրա,—դա վերաբերմունքն է դէպի ստորին ժողովրդական կրթութիւնը. կառավարութիւնը ի դէմս ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան հոգ չէր տանում ստորին ժողովրդական կրթութեան մասին։ Դուք ակամայ կը գաք այն համոզմանը, որ մինիստրութիւնը երբէք լուսաւորութիւն չէր տարածում և եթէ բաղդի բերմունքով այնպիսի օրգաններ չունենայինք, որպէս զէմստվօն է, քսաներորդ դարում մենք այն դրութեան մէջ կը լինէինք, որպէս տասն և իններորդ դարի կէսում։ Բոլորովին անմիտ բան են ասում, թէ փողեր չէին տալիս։ Ասացէք, ատեանի պարոնայք ներկայացուցիչներ, երբ էք դուք փող խնդրել։

(Կը շարունակվի)

(«Հ. Գ.»)

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳՐ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ.

Ներքին

7 յունիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Ներքին գործերի մինիստրութիւնը թոյլատրել է եկեղեցական խըմբերի խմբապետների փոխադարձ օգնութեան ընկերութեանը գումարել Մոսկվայում, յունիսի 17-ին, խմբապետների համառուսական համաժողով՝ եկեղեցական երգեցողութիւնը առաջ տանելու, խմբապետական դասընթացքներ հիմնելու և խմբապետների փոխադարձ օգնութեան ընկերութիւն—իբրև կօօպերատիվ համախմբման օրգան—հաստատելու հարցերը քննելու համար։

Պետական Դումայի և Խորհրդի միջև, նախահաշւի նախագծի մի քանի համարների վերաբերութեամբ, ծագող տարաձայնութիւնները քննելու համար մի յատուկ մասնաժողով ընտրվեց, որի մէջ մտնում են Ալեքսէենկօ, Գերցենվից, Բերէզովսկի, Ցիտովիչ, Լօզանով և Շինգարեօվ։

Մի յատուկ մասնաժողով ընտրվեց, 41 հոգուց բաղկացած, որին պաշտօն է յանձնված զբաղվել գիւղացիական օրէնսդրութեան մի քանի կէտերը փոփոխելու օրինագծի քննութեամբ։

Դատանութիւնների խնդրով զբաղվող մասնաժողովը իր զեկուցանողներ ընտրեց Կարաուլօվին մեծամասնութեան կողմից, Եւլօգի եպիսկոպոսին՝ փոքրամասնութեան կողմից։

Զինուորական մինիստրը ցանկալի չը գտաւ պրապօրշչիկներին տեղափոխել մի զօրագնդից մի ուրիշը և հրամայեց այդպիսի տեղափոխութիւններ կատարել բացարիկ դէպքերում։

ՕԴԵՍՍԱ. Քաղաքային ինքնավարութիւնը պայմանագիր կապեց բելգիական ընկերութեան հետ, որ սա քաղաքում կառուցանէ և շահագործէ էլեկտրաքարշ, որի համար քաղաքը իբրև հրաւական տացաւ 100,000 րուբլի։

ՎԱՐՇԱՎԱ. Զինուորական դատարանը Ռատօմի պրիստաւին սպանելու համար ութ մեղադրեալներին կախաղանի դատապարտեց։

8 յունիսի

ՄՈՍԿՎԱ. Գիշերս Գիննէրի շաքարի գործարանում այրվեցին երկու տներ և չորս պահեստատեղիներ։ Վնասները հասնում են կէս միլիոնի։

ԿԻԵՎ. Աւտօմօբիլների հաղորդակցութիւն հաստատվեց Կիեվի և Ժիտոմիրի միջև։

ՏՕՄՍԿ. Համալսարանի խորհուրդը որոշեց միջնորդել մինիստրների առաջ, որ կին ունկնդրուհիներին թոյլ տրվի վերջացնել համալսարանը։

ՍԵՎԱՍՏՕՊՈԼ. Յունիսի 10-ին Սև ծովի ականանաւերը դուրս են գալու ծով։

ԿՐՕՆՇՏԱԴ. Տեղս եկան նաւերը և նաւահանգիստները դիտելու Դումայի նախագահը և զանազան ֆրակցիաների մօտ 60 անդամներ։ Ժամը 7-ին երեկոյեան Դումայի անդամները մեկնեցին Պետերբուրգ «Իժէն» նաւով։

ՄԻՆՍԿ. Բացվեց յեղափոխականներից սպանված անձանց ընտանիքներին խնամատար ընկերութիւնը։

ՐԻԳԱ. Բացվեց բալտիական հրդեհաշէջների ութերորդ համագումարը։ Եկել են 286 պատգամաւորներ։

ՎԱՐՇԱՎԱ. Զինուորական դատարանը Սօֆիա Օվչարէկին և Վանդա Օստրովսկուն դատապարտեց մահվան պատժի գէներալ Սկալօնի կեանքի դէմ մահափորձ կատարելու համար։ Գեներալ-նահանգապետը մահվան պատիժը փոխարինեց ցմահ աքսորով։

ՕՐԻՕԼ. Չորս կողոպտիչներ յարձակվեցին Բլագօդատնօե գիւղի պօստային բաժանմունքի վրա, նախ սպանելով ուրեադնիկին և վիրաւորելով պահակին։ Անտառում հետապնդելու ժամանակ կողոպտիչները ստիպված էին դուրս գալ երկաթուղագծի վրա, ուր նրանցից մէկը սպանվեց ժանդարմի ձեռքով, միւսը ինքն իրան սպանեց, սպանելով երկաթուղային պահապանին, որը կամենում էր նրա առաջը կտրել։

Արտաքին

7 յունիսի

ՎԻԵՆՆԱ. Պատգամաւորների պալատում, պատասխանելով ուղղված հարցապնդման, ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրն ասաց, որ սկզբունքով նա չէ կարող բացատրութիւն տալ այն խօսքերի վերաբերութեամբ, որ ասել է կայսրը ուսանողական գործադուլի մասին, բայց առանց տատանվելու վկայում է, որ կայսրի նկատողութիւնները գուցէ վերաբերվել են վերջին օրերի այս կամ այն դէպքին, բայց ընդհանրապէս ուղղված չեն եղել ոչ ռեկտօրների դէմ, ոչ ռեկտօրների կօնֆերենցիայի վճիռների դէմ, հետևաբար անհանգստանալու պատճառներ չը կան։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Գնացքների ամառնային երթևեկութիւն

Ժամերը ցուցած են Պետերբուրգի ժամանակով, իսկ փակագծերի միջինը՝ Թիֆլիսի ժամանակով

	ԱՐԱԳ	ԱՐԱԳԱՑՎԱԾ	ՓՈՍՏԱՏԱՐ	ՄԱՐԴԱՏԱՐ	ԱՊՐ.-ՄԱՐԴԱՏ.
Բագուից դուրս գալը . .	—	4 ժ. 10 ր. ցեր.	11 ժ. 8 ր. առ.	5 ժ. 24 ր. առ.	—
Թիֆլիս հասնելը	—	8 ժ. 30 ր. առ.	5 ժ. 59 ր. առ.	10 ժ. 52 ր. երեկ.	—
Թիֆլիսից դուրս գալը .	(9 ժ. 3 ր. երեկ.)	—	(7 ժ. 47 ր. առ.)	(12 ժ. 28 ր. գիշ.)	—
Բաթում հասնելը	7 ժ. 14 ր. առ.	—	8 ժ. 40 ր. երեկ.	12 ժ. 36 ր. ցեր.	—
Բաթումից դուրս գալը.	11 ժ. երեկ.	—	7 ժ. 1 ր. առ.	5 ժ. 57 ր. երեկ.	—
Թիֆլիս հասնելը.	9 ժ. 44 ր. առ.	—	8 ժ. 38 ր. երեկ.	7 ժ. 22 ր. առ.	—
Թիֆլիսից դուրս գալը.	—	(11 ժ. 21 ր. գիշ.)	(10 ժ. 36. ր. երեկ)	(8 ժ. 58 ր. առ.)	—
Բագու հասնելը. . . .	—	1 ժ. 35 ր. ցեր.	4 ժ. 45 ր. ցեր.	12 ժ. 57 ր. գիշ.	—
Ջուլֆայից դուրս գալը.	—	—	5 ժ. առ.	—	—
Երևանից դուրս գալը. .	—	—	—	—	9 ժ. 27 ր. երեկ.
Ալէքսանդրապոլից դուրս գալը.	—	—	7 ժ. 59 ր. երեկ.	—	5 ժ. 30 ր. առ.
Թիֆլիս հասնելը.	—	—	5 ժ. 28 ր. առ.	—	3 ժ. 30 ր. ցեր.
Թիֆլիսից դուրս գալը. .	—	—	(12 ժ. 53 ր. գիշ.)	—	(11 ժ. 48 ր. առ.)
Ալէքսանդրապոլ հասնելը.	—	—	10 ժ. 21 ր. առ.	—	9 ժ. 53 ր. երեկ.
Ջուլֆա հասնելը. . . .	—	—	11 ժ. 47 ր. գիշ.	—	—
Ալէքսանդրապոլից դուրս գալը.	—	—	10 ժ. 50 ր. առ.	—	10 ժ. 15 ր. երեկ.
Կարս հասնելը.	—	—	2 ժ. 9 ր. ցեր.	—	1 ժ. 49 ր. գիշ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԴՊՐՈՑ-ՊԱՆՍԻՈՆ

ԵՒ ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶ

Ս. Վ. ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ-ԵՐԿԱՅՆԱԲԱԶՈՒԿԻ

Գնում է գիւղը, ընդունում է երեխաներին։

1—1

Բժշկուհեան

ՖԵԼԴՇԵՐ ՄԱՍՍԱԺԻՍՏ

Ա. Գ. ԵՍԱՅԵԱՆ

Ֆէլդշերական ամեն տեսակ պարտականութիւններ կատարում է իր և հիւանդների տանը. կաշուի տակ սրսկումներ, վիրակապումն, գիշերային հսկողութիւն ծանր հիւանդի մօտ, հիւանդին ուղեկցումն և այլն։ Ընդհանուր և տեղական մասսաժ, մասնագիտական մասսաժ փորկապութեան դէմ, մասսաժ ներքին գործարանների, աղիքների և այլն։

Ընդունելութիւնը 4—5 երեկ., ամեն օր, Եկատերինինսկայա փող. (8 уч.) № 3.

(Ե. Հ. Կ.) 6—1

Պահանջեցէք ամեն տեղ „ՕԴՕՔՐԻՆ“

Միայն ՄԻԽԱՅԻԼ ԼԵԲԵԴԵՎԻ

„Этикетъ утвержденъ прав.“ մակագրութիւնով

Գլխաւոր պահեստատեղին դեղագործական ապրանքների վաճառման Կովկասեան ընկերութեան մէջ—Թիֆլիս, Բագու, Բաթում։

(10, 20 30) 50—13

Գայիանեան օրիորդաց դպրոցի հոգաբարձութիւնը

յայտնում է ի գիտութիւն հասարակութեան, որ իր խնամքին յանձնված դպրոցում ազատ տեղեր կան հետևեալ դասարաններում.—Առաջին (I տարի ուսման) և Երկրորդ (II տ. ուսմ.) պատրաստական դասարաններում. Առաջին (IV տ. ուսմ.) և Երկրորդ հիմնական և զուգընթաց դասարաններում (VI տ. ուսմ.)։

Համաձայն ծխական ժողովի որոշման ուսման վճար նշանակված է Առաջին պատր. դասարանում տարեկան 40 (քառասուն) րուբլի, մնացած դասարաններում 35 րուբլի։ Այս տարի ՁՐԻԱՎԱՐԺ աշակերտուհիների ընդունելութիւն չը կայ, որովհետև դպրոցիս ձրիավարժ աշակերտուհիների թիւը որոշված քանակից արդէն անցած է։

Խնդիրներ ընդունվում են առաւօտեան ժամը $9-11^1/_2$ ժ. դպրոցում՝ մինչև յունիսի 10 ը, որից յետոյ «Մշակի» խմբագրատան մէջ՝ հոգաբարձութեան նախագահ պ. Հ. Առաքելեանի մօտ։

Նոր ընդունվող աշակերտուհիների քննութիւնները նշանակված են օգոստոսի 27-ից։

Նախագահ հոգաբարձութեան՝ Հ. Առաքելեան

3—2

(Հ. Ե. Հ.)

ՍԱՆԱՏՕԳԷՆ ԲԱՈՒԷՐ

Տալիս է

7500-ից աւելի պրօֆեսօրներ և բժիշկներ տուին հրաշալի կարծիքներ Բաուէր սանատօգէնի մասին, իբր ամենայուսալի և ամրացնող միջոցի պաշտպան տեսակ հիւանդութիւնների ժամանակ։

ՆՈՐ ՈՅԺԵՐ

Իսկականը միայն Բաուէր և ընկ. ծախվում է բոլոր դեղատներում և դեղօրայքի մագազիններում։ Բրօշիւրները ուղարկվում են ձրի։ Московское отдѣленіе, Мясницкая ул., № 31.

(մ. 13, 24, յուն. 10, 28, յուլ. 12, 26, օգ. 9) (135,021) 7—3

Типографія „Экономія“ Ав. Мугдусіакопова съ С-ми. Большая Ванкская ул. № 3.